

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Dramatická výchova

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hana Švejdvá a naše společná cesta

Bc. Petra Benešová

Vedoucí práce: prof. Eva Machková

Oponent práce: MgA. Alžběta Ferklová

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic Arts

Drama in Education

DIPLOMA THESIS

Hana Švejdová and our shared journey

Bc. Petra Benešová

Supervisor: prof. Eva Machková

Opponent: MgA. Alžběta Ferklová

Date of Apology:

Academic Degree: MgA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

HANA ŠVEJDOVÁ A NAŠE SPOLEČNÁ CESTA

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Práci věnuji Haně Švejdové, která významně ovlivnila nejen moji profesní cestu, ale i současné předškolní vzdělávání a pojetí dramatické výchovy při práci zejména s nejmladšími dětmi. V práci se zaměřím na principy jejího vzdělávání dětí v mateřské škole, vzdělávání dětí v rámci literárně dramatického oboru, práci s loutkou, dětské divadlo, lektorskou a publikační činnost. Současně propojím Hančin odkaz se svými profesními cíli do budoucna.

Klíčová slova: Hana Švejdová, dítě, mateřská škola, dramatická výchova, literárně-dramatický obor, dětské divadlo, semináře, publikace a já

Abstract

The report is dedicated to Hana Švejdová, who has significantly impacted not only my professional journey but also current pre-school education and the whole approach towards drama education mainly when it comes to work with the youngest age group. In the report, I focus on the principles of her education of children in preschool, on the education of children within the field of literary drama, on a work with a puppet, on a children's theatre and also on the teaching and publishing activities. At the same time, I relate Hana's legacy with my professional goals for the future.

Keywords: Hana Švejdová, child, preschool education, drama education, literary drama, children's theatre, workshops, publishing and me

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala vedoucí práce, paní profesorce Evě Machkové, za její trpělivost a odborné vedení práce. Další poděkování míří k Hance, a to za veškerý její čas věnovaný mně, a to nejen při tvorbě diplomové práce. Za cenné informace, které poskytla. Poděkování patří i všem, kteří se podělili se svými vzpomínkami ze setkání s Hankou.

Obsah

ÚVOD.....	9
1. ŽIVOTOPIS.....	11
2. MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	14
2.1. Hanka – učitelka mateřské školy.....	15
2.1.1 Hra jako základní metoda předškolního vzdělávání.....	17
2.1.2 Prožitkové učení a dramatická výchova v mateřské škole.....	18
2.1.3 Prosociálnost předškolního vzdělávání.....	20
2.1.4 Rituály a pravidla v mateřské škole.....	21
2.1.5. Pohádky a příběhy ve vzdělávání předškolních dětí.....	24
2.2. Autoři využívané prózy a poezie.....	26
2.3. Předlohy pro pedagogickou práci.....	27
2.4. Zpracovaná témata.....	28
3. LITERÁRNĚ-DRAMATICKÝ OBOR.....	42
3.1. Začátky.....	42
3.2. Významné inscenace.....	43
4. SEMINÁŘE.....	52
5. PUBLIKAČNÍ ČINNOST.....	55
6. PRÁCE S LOUTKOU.....	62
ZÁVĚR.....	65
Seznam literatury.....	67
Přílohy.....	69

Seznam příloh

1) Vzpomínky na setkání s Hankou.....	69
2) Moje cesta k učitelství.....	87
3) Pár slov samotné Hanky.....	91
4) Publikační činnost – časopisy, metodické listy.....	94
5) Úspěšní žáci	96
6) Ocenění.....	96
7) Fotografie	97

ÚVOD

O Hance Švejdové jsem se rozhodla psát z mnoha důvodů. Jeden z nich je, že ve mně zanechala mnoho vzpomínek z dob dětství, potažmo i dospívání a moji osobnost pedagogicky ovlivnila natolik, že jsem se na cestu předškolního pedagoga a učitelky dramatické výchovy z vlastního rozhodnutí sama vypravila a stala se primárně rovněž učitelkou v mateřské škole. Bezpochyby ovlivnila i to, že kromě učitelky v mateřské škole, jsem současně i učitelkou literárně-dramatického oboru na Základní umělecké škole Josefa Kličky v Klatovech, kde i Hanka působila. Jako bychom si předaly štafetu. Přesně už to nikdo nezjistí, ale jsem přesvědčená, že je ve mně někde zakotveno, že bych alespoň z malé části chtěla být pedagogem jako ona.

Svoji práci rozdělím na několik samostatných částí, i když se povětšinou v reálu propojovaly a naplňovaly současně.

Po krátkém úvodním životopisu se zaměřím na její práci v mateřské škole včetně popisu metod, technik a strategií, které aplikovala a dodnes naplňuje v praxi při práci s dětmi i pedagogy předškolního vzdělávání. Zmíním i příklady zajímavých integrovaných celků, které připravila a realizovala s dětmi předškolního věku.

Další část zaměřím na její dlouholeté působení na Základní umělecké škole Josefa Kličky v Klatovech, kde pracovala s dětmi od pěti let do dospělosti. Vzniklo nespočet různých zajímavých divadelních inscenací, které se zapsaly do historie literárně-dramatického oboru nejen v Klatovech, ale do povědomí lidí a pedagogů v okolí. Opět konkrétně připomenu některé zajímavé projekty a představení. Neopomenu ani Hančinu práci s loutkami, které si často sama tvořila.

V závěrečné části se zaměřím na její současnou lektorskou činnost v rámci vzdělávacích seminářů, které jsou hojně vyhledávané a navštěvované nejen předškolními pedagogy, ale i studenty, učiteli dramatické výchovy a 1. stupně základní školy. Zaměřím se i na její publikační činnost pro různá nakladatelství i publikační činnost pro praxi v podobě metodických brožur určených ke vzdělání předškolních dětí.

Hančino dosavadní pedagogické působení zabírá širokou oblast vzdělávání dětí a mládeže, jsem si vědoma, že nejde zachytit a zaznamenat vše, ale pokusím se obsáhnout to nejvýznamnější.

Moje práce bude protkaná vzpomínkami, kdy mi problesknou hlavou obrazy, jak jsem chodívала do Hančiny třídy v Mateřské škole ve Studentské ulici v Klatovech pobýt, užít si klima a hru s dětmi, dobrovolně vypomáhat. Bylo mi tehdy 10 let a můj bratr Martin chodil k Hance do třídy. Pak už vše nabralo rychlé obrátky. Kromě mateřské školy jsem navštěvovala literárně dramatický obor a pod Hančiným vedením vstřebávala nové poznatky a zkušenosti. Do mateřské školy, do Hančiny třídy, jsem se dostala znovu v další roli, v roli praktikantky při vykonávání pedagogické praxe.

A nejen já, ale všichni, kteří znají, jak Hanka pracuje, obdivují její lehkost komunikace s dětmi, jak umí přitáhnout veškerou dětskou pozornost, její kreativní nápady a lidský přístup. Všichni se snaží nasát Hančinu energii.

V neposlední řadě se zasloužila o to, že svou odvahou ukázala, že dramatická výchova patří i k dětem předškolního věku. Její dlouholetou praxí přišla na to, že pokud se jednotlivé metody a formy poupraví, děti je dokážou výborně přijmout.

Hanka je také obdivuhodná svou osobností. I to stojí za upozornění. Pedagožka s velkým P, manželka, matka a nyní i babička, která je schopná obětovat svůj volný čas a zbylou energii ostatním kolem sebe. Těm, kteří ji zrovna potřebují o trochu více než ona.

Zaslouží si, aby se o její práci, osobě i celém životě mluvilo a její myšlenky se šířily dál. I ona sama teď předává své dlouholeté zkušenosti dalším. A za to velký dík, že se můžeme podívat pod pokličku.

1. ŽIVOTOPIS

Hana Švejdivá se narodila 20. 6. 1960 v Klatovech pod rodným příjmením Brejchová. V deseti letech jí zemřel otec, a tak vyrůstala společně se sestrou Milenou v péči matky, o niž se dodnes stará. Ve dvaceti letech se provdala za Zdeňka „Čendu“ Švejdu. Společně mají dva syny – Martina a Zdeňka. Hanka je nyní i pyšnou dvojnásobnou babičkou vnuček Elišky a Aničky. Dlouhá léta bydleli v panelovém domě v Klatovech a poslední roky žijí na chatě, v lese, kousek od Klatov.

V letech 1975 až 1979 studovala na Střední pedagogické škole v Karlových Varech. Jejím hlavním zaměřením byla předškolní pedagogika. V roce 1979 nastoupila jako paní učitelka do Závodní mateřské školy v Klatovech a začala se věnovat loutkovému divadlu pro děti. Dále se vzdělávala v Krajském kulturním středisku v Plzni, a to v Lidové konzervatoři loutkového divadla v letech 1987 až 1989. Ve stejné vzdělávací instituci v období 1990 až 1992 absolvovala Lidovou konzervatoř dramatické výchovy. Magisterský titul získala na DAMU v oboru výchovná dramatika v roce 1997.

Od roku 1979 do roku 2013 byla učitelkou v mateřské škole. Nejdříve pracovala v Mateřské škole národního podniku Kozak v Klatovech, která byla po sametové revoluci zrušena a Hanka se přemístila do Mateřské školy Studentská, která se nachází také v Klatovech. Kromě učitelské profese byla také metodikem předškolního vzdělávání pro okres Klatovy. Starala se o vzdělávání dětí za pomoci prožitkového učení a dramatické výchovy. Plánovala a tvořila metodické celky a vedla praxe studentů. Věnovala se i činnosti hospitační a náslechové.

Hned na začátku svého vysokoškolského studia se začala věnovat dramatické výchově nejen v mateřské škole, ale současně i v Základní umělecké škole Josefa Kličky v Klatovech, kde pracovala jako pedagog literárně-dramatického oboru celých 10 let, a to v letech 1992 až 2002. Během této doby byla i garantkou dětské okresní recitační soutěže. V této životní etapě se věnovala hlavně dramatické a osobnostně sociální výchově, dětskému divadlu a recitaci, hlasové výchově a literatuře pro děti a mládež.

Od roku 1995 realizuje kurzy a semináře pod akreditací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Věnovala a doposud se věnuje lektorské činnosti v oblasti dramatické výchovy a předškolního vzdělávání. V předškolním vzdělávání se prioritně zaměřuje na prožitkové učení v praxi, dramatickou

výchovu v praxi, tvorbu školního a třídního vzdělávacího programu, na efektivní plánování a evaluaci, na význam rytmu, rýmu a rituálů při vzdělávání předškolních dětí, na práci s příběhem a pohádkou. Již od roku 1995 pracovala jako lektor pro Krajské centrum vzdělávání a jazykovou školu v Plzni a pedagogická centra v rámci republiky, Artamu Praha, pro nakladatelství Portál, Vysočina Education a mnoho dalších.

V roce 2013 se stala vedoucí učitelkou a zástupce ředitelky v oblasti pedagogické v Mateřské škole Studentská v Klatovech. Vedla sedmitřídní mateřskou školu v oblasti organizační, personální, provozní a pedagogické. Spolupracovala při tvorbě školních vzdělávacích programů klatovských mateřských škol, kde současně monitorovala kvalitu vzdělávání a garantovala metodickou pomoc pedagogům. Metodicky dodnes vypomáhá mateřským školám po celé republice v oblasti pedagogické, plánování obsahu vzdělávání a uplatňování vhodných metod ve vzdělávání. V tomto období se stala rovněž externím pedagogem Pedagogické fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích.

V roce 2015 odešla z mateřské školy a stala se osobou samostatně výdělečně činnou. Důvodem jejího odchodu bylo rozhodnutí věnovat se do budoucna lektorské činnosti, podílet se na uvádění mladých učitelů a učitelek do praxe, s cílem podělit se o své „pedagogické věno“, které díky mnoha dětem za 36 let praxe nastřádala.

V roce 2016 se zapojila do tříletého projektu Operační program Výzkum, vývoj a vzdělání s názvem „Podpora vzájemného učení pedagogů MŠ“¹, realizovaného Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích. V rámci tohoto projektu pracovala jako odborný garant se zaměřením na efektivní vzdělávání v mateřských školách v různých klíčových oblastech: individualizace vzdělávání, matematická pregramotnost, polytechnické a environmentální vzdělávání, a především pak čtenářská pregramotnost. Společně s ostatními manažerkami projektu se Hanka podílela na vytvoření center čtenářské pregramotnosti v různých mateřských školách ve všech krajích republiky, na vybudování týmu expertů, vybavení mateřských škol kvalitní dětskou literaturou a dalšími pomůckami pro rozvíjení čtenářské pregramotnosti dětí.

¹ Více o projektu na: <https://mojedetskaskupina.cz/projekt-podpora-vzajemneho-uceni-pedagogu-ms-pripraveny-jihoceskou-univerzitou-pretete-si-clanek-psany-pani-dusakovou-reditelkou-predskolniho-zarizenidetske-skupiny-kvitek/>

Současně se i po skončení projektu věnuje dále lektorské činnosti v oblasti předškolní pedagogiky a dramatické výchovy, publikační činnosti a v metodické pomoci v oblasti předškolního vzdělávání. Je samostatnou lektorkou vzdělávacích seminářů pro pedagogy s vlastními akreditacemi Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, pracuje jako lektor pro různé vzdělávací instituce dnes již po celé České republice, spolupracuje s Českou školní inspekcí jako přizvaná osoba, vede ukázky dobré praxe s předškolními dětmi. Ke své vzdělávací činnosti přidala v poslední době i vzdělávání prostřednictvím interaktivních webinářů (pozn. online komunikace živou formou prostřednictvím videohovoru s využitím internetu).

Od roku 2016 do současnosti se věnuje studiu Pedagogiky Franze Ketta na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích v rámci projektu Podpora vzájemného učení pedagogů mateřských škol, který 20.6.2020 ukončila (jednalo se o základní 200hodinový kurz) a zpřístupňuje tuto pedagogiku i učitelům a učitelkám státních českých mateřských škol.

K Hančiným zájmům patří pobyt v přírodě, četba se zaměřením na sledování dětské literatury, jachtaření na moři, práce se seniory, ale také zahrádkářství, vaření atd.

V letošním roce oslavila 60 let svého života.

2. MATEŘSKÁ ŠKOLA

Na konci 19. a počátkem 20. století poukazují pedagogové na nevhodnost přeorganizované výuky a vyžadují získávání zkušeností na základě přímých zkušeností. Začínají tedy vznikat nové, alternativní způsoby vzdělávání, nové pedagogické směry.

„Reformní myšlenky zahrnují různé názory a dílčí náměty, ale všechny sjednocuje základní společné přesvědčení, že výchova má v člověku rozvíjet především to, co mu je vlastní, co si přináší na svět a co vyjadřuje jeho jedinečnost.“ (Opravilová 2016, s. 29)

Pedagogové začínají hledat nové cesty, jak vést děti na jejich cestě životem, aby příliš nepotlačovali jejich osobnost, ale zároveň aby jim pomohli stát se osobností, která bude vyrovnaná a sebevědomá. V naší zemi se předškolní pedagogika vyvíjela na počátku minulého století především zásluhou Idy Jarníkové a Anny Süsové, a díky nim se začala předškolní pedagogika v českých zemích výrazněji rozvíjet. Důraz byl kladen na aktivitu, fantazii a spontaneitu. Bohužel vlivem dvou světových válek a poté nástupem komunismu byly všechny do té doby připravené inovace odmítnuty a předškolní pedagogika se zorientovala na sovětskou politiku a její disciplinární zaměření. Do roku 1989 se v tehdejší Československé socialistické republice využíval Program pro jesle a mateřské školy, který byl strohý, málo zaměřený na dětskou osobnost. Nedával dětem prostor pro volnou hru, sebevyjádření a neodpovídal individuálním potřebám dětí.

Po Sametové revoluci v roce 1989 vzniká prostor k přeměně českého školství. Dle Opravilové (2016) byl v roce 1993 přijat Osobnostně orientovaný model předškolní výchovy. Tento model dával dostatek prostoru pro nové inovativní programy, ale také předkládal základní požadavky a podmínky předškolního vzdělávání. V roce 2001 vznikl Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - tzv. Bílá kniha, která hodnotila významnost předškolního vzdělávání a dávala důraz na kvalifikovanost učitelek mateřských škol. V roce 2004 vzniká Školský zákon č- 561/2004 Sb. o předškolním vzdělávání, který charakterizuje základní cíle předškolního vzdělávání, které je součástí celoživotního vzdělávání. Nejvýznamnějším závazným dokumentem se pro předškolní vzdělávání stává Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004), který určuje základní pojetí, cíle, podmínky a vzdělávací obsah. RVP PV je závazným dokumentem pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, mateřských školách s programem upraveným podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách základních škol v České republice. V roce 2014 byla usnesením vlády schválena Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, která je základním kamenem české vzdělávací politiky.

V posledních dvaceti letech se přístup k předškolní pedagogice výrazně změnil. Po roce 1989 byla velká tendence změnit vše zaběhnuté a odsoudit dřívější důraz na vzdělávací složku výuky, poslušnost, denní řád a podobně. České školství hledalo nové cesty, jak vést edukační proces směrem k dítěti. Dávat mu dostatek prostoru učit se přirozeným způsobem a přihlížet jeho specifikům. Dítě je bráno jako osobnost, kterou je potřeba respektovat, je dáván velký prostor vzájemné komunikaci, svobodě a individualitě dítěte.

2.1. Hanka – učitelka mateřské školy

Hanka nastoupila ve třech měsících věku do jeslí a ve třech letech v roce 1963 poprvé do mateřské školy. Podobu českého předškolního školství v druhé polovině 20. století zažila a vnímala nejprve jako dítě, poté jako dítě školního věku při pravidelných návštěvách své mateřské školy z dětství, po skončení základní školy začala vnímat předškolní školství v rovině teoretické i praktické v rámci svého studia na Střední pedagogické škole v Karlových Varech.

Sama vzpomíná na tehdy totalitní, prosovětskou mateřskou školu ale velmi příznivě, mateřská škola pro ni byla především paní učitelka Věruška, s níž neztratila kontakt do jejího stáří, jí nosila pravidelně ukázat své vysvědčení, jí předvedla svého budoucího ženicha, za Věruškou vedla její cesta, když se stala maminkou. Už z doby strávené v mateřské škole si Hanka odnesla cennou zkušenost: *„Na světě jsou Věrušky, učitelka je hodný člověk, kterého zajímám, školka - škola je dobré místo k životu“*. S největší pravděpodobností se tato osobní zkušenost zúročila při volbě její budoucí profese a její představa laskavého pedagoga zůstala spojena s tou první, Věruškou.

Hanka ale tíhla k malým dětem, včetně péče o ně, už od útlého věku. Už od první třídy základní školy Hanka vozila všechny kočárky s dětmi po sídlišti. Sama vyrostla v táborovém oddílu, kde vlastně byla od dítěte v první třídě a postupně se stávala instruktorkou, družinovou vedoucí a končila jako vedoucí celého dětského letního tábora. Její životní příběh poznamenaný dlouhou nemocí a brzkým odchodem otce se propojil s brzkou péčí o mladší sestru, pečovatelkou byla od svých deseti let a k sestře často vyfasovala do péče i další mladší děti z rodiny.

Brzy bylo jasné, že v budoucnu se bude věnovat pomáhající profesi, práci s lidmi. A protože děti předškolního věku ji fascinovaly svojí dokonalostí již od věku školního, vyhrála profese učitelky mateřské školy.

Stala se tedy učitelkou v mateřské škole a svoji pedagogickou dráhu zahájila po ukončení středoškolského studia v roce 1979, tudíž velmi dobře si pamatuje začátky v socialistické mateřské škole s 35 dětmi ve třídách.

Sama na toto období vzpomíná ale optimisticky: „*I v socialistické mateřské škole záleželo na osobnosti učitelky, zda ze školky udělá dětem „peklo“ bez respektování jejich individuality, nebo zda dětem zprostředkuje stejnou zkušenost, jakou sama v předškolním věku díky soudružce učitelce Věrušce získala.*“

Svoji profesní dráhu zahájila jako nadšená učitelka, s důvěrou v děti, s úctou k dětem i jejich rodinám, opatrně, ale vytrvale odbourávala zažitá mechanismy, nadšeně suplovala za starší kolegyně, pomáhala, vyráběla, dělila se o hry, činnosti, básničky a tím si pomalu, ale jistě už jako mladá učitelka získala svoji příznivou pozici mezi staršími kolegyněmi.

Při své práci plně kreativních nápadů samozřejmě nezapomínala na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, kterého se držela a jehož uvádění do praxe se v tandemu s Mgr. Evou Svobodovou aktivně zúčastnila. Ctila vždy základní cíle rámcového programu, kterými jsou místo pro učení, prostor pro žebříček hodnot a vytváření vlastního pohledu na dění kolem jedince, velmi důležitá je samostatnost dětí a jejich podíl na vzdělání. Svěřencům v mateřské škole chtěla hlavně během docházky předat komunikační schopnosti, ať už s vrstevníky nebo s dospělými osobami. Aby se děti uměly prosadit, ale také podřídit, uměly říct svůj názor, ale i problém a potřebu, zbavily se strachu a stydlivosti. Vnímaly svět kolem sebe všemi smysly a vypěstovaly si v sobě základní úctu k druhému člověku, věcem, ale i přírodě. Zjistily, že základní škola je důležitá, protože se v ní naučí něco nového a poznají nové kamarády. Hanka během své dlouhé praxe zjistila, že jediné, co se po docházce do mateřské školy nedá doučit je sociální učení a rozvoj každého jedince.

Na činnosti s dětmi využila předměty běžně dostupné v každé třídě mateřské školy, jako jsou židle, Orffovy nástroje, základní výtvarné potřeby, přírodní materiály (kaštany, žaludy, dřívka). Pro rozvoj fantazie a kreativity u dětí využívala předměty, které sloužily jako zástupné předměty nebo se před očima tvořivých dětí proměnily ve věci z dětského světa. Byly to například rukavice, čepice, šátky, rámy od obrazů, ruličky od toaletního papíru, klubíčka.

Předškolnímu vzdělávání se v tomto roce věnuje již 40let.

2.1.1 Hra jako základní metoda předškolního vzdělávání

Hanka ráda využívala lidová říkadla a básně. Nezapomínala ani na lidové hry jako je Slepá bába, Zajíček v své jamce, Pešek, Kolo kolo mlýnský a mnoho dalších, které je dobré stále udržovat mezi dětmi.

„Předškolní věk je věkem hry, ve struktuře psychiky dominují emoce, navíc je typický enormní rozvoj vlastní aktivity, která už výrazně směřuje k prosazení a uplatnění se ve vrstevnické skupině. Zvlášť markantní v tomto období je vedle naplnění ostatních biologických potřeb uspokojení potřeby bezpečí a jistoty a potřeby pohybu a činnosti. [...] Bezpečné sociální klima a aktivní činnosti mohou dětem nabídnout širokou škálu prožitků, prostřednictvím nichž se dítě učí. S tím souvisí i specifická učení dětí předškolního věku.“ (Svobodová a kol. 2010, s. 110)

Hra je svobodná aktivita, do které dítě není nuceno, nejde si hrát na povel. Hra je neproduktivní a nepřináší žádné materiální zisky, ale přináší PROŽITKY a VZPOMÍNKY. Hra má svůj čas a prostor. Hra by neměla ohrozit jak fyzicky, tak psychicky další účastníky hry, tak i dospělé. Při hře si děti vytvářejí vlastní pravidla, vybírají si hračky, spoluhráče. Dítě samo si může vybrat, zda se volné hry zúčastní aktivně (jako hráč) nebo pasivně (jako pozorovatel). V mateřské škole by měl být na základě RVP PV vyvážený prostor pro **hry volné a hry řízené**.

„Pro dítě předškolního věku je hra tou nejpřirozenější a nejčastější aktivitou. Hra mu přináší uspokojení, hrou získává zkušenosti, hrou se učí, ve hře si přehrává situace, kterým nerozumí, hra mu pomáhá zapomenout na problémy, nebo naopak se s některými vyrovnat. Hra ho okouzluje, upoutává a fascinuje.“ (Svobodová 2010, s. 98)

V mateřské škole je HRA hlavním prostředkem vzdělávání dětí a nabízí pedagogům velkou škálu vzdělávacích příležitostí, pokud umějí s hrou zacházet.

Na to bych ráda navázala v souvislosti s Hankou Švejdovou.

Hanka při volné hře dětí byla převážně v roli pozorovatele a do hry významně nezasahovala. Dostatečným prostorem pro volné hry zjišťovala, jaké mají děti zájmy a jak vznikají vztahy mezi jednotlivými dětmi. Na základě zájmu a potřeb dětí pak volila náměty a témata pro společné řízené hry a činnosti.

Do některých her dětí se Hanka zapojovala tak, aby hru zpestřila a udělala zajímavější. Děti byly vždy za její vstup do hry rády a získávaly zkušenost, že i paní učitelka si umí hrát,

baví ji sdílet čas společně s dětmi, je partnerem při hře. Pro děti, které měly problémy s výběrem vhodné hračky či hry a případně i s výběrem partnerů pro hru, se Hanka stávala jakýmsi průvodcem. S její vrozenou empatií se dokázala vžít do pocitu dítěte, pomoci, když bylo potřeba, nabídnout vhodnou hru, hračku a pohrát si s dítětem ve spolupráci s ostatními dětmi.

Hanka uměla využít teoretické poznatky z vývojové psychologie v praxi, cítila v praxi vývojová stadia hry, která si děti musí odžít. Podle S. Millarové jsou stadia dětské hry závislá na sociální vyspělosti dítěte, takže od samostatné hry nejmladšího dítěte, přes hru paralelní, kdy si děti hrají vedle sebe, ale ještě nespolupracují až po hry kooperativní, kde už děti spolupracují, domlouvají se na pravidlech, rozdělují si role atd.

Při své práci vždycky upozorňovala na nevhodnost soutěživé hry, při které jsou děti vyřazovány, porovnávány a nemají rovné podmínky a šanci s ohledem na své individuální zvláštnosti.

Vždycky u dětí podporovala hry námětové, na něco, na někoho, protože nikdy jindy v životě už k námětové hře dítě nebude mít tak přirozeně blízko, jako právě v předškolním období, které je obdobím fantazijního předstírání s převahou levé mozkové hemisféry dítěte. A tak se Hanka dostala k rolové hře, intuitivně, na základě práce s dětmi, zjistila, že hra v roli je pro děti nejen zajímavou, ale zároveň výbornou vzdělávací metodou a odtud vedla její cesta k poznání a studiu dramatické výchovy. A tak začala uplatňovat hru v roli společně s dalšími metodami dramatické výchovy záměrně.

2.1.2 Prožitkové učení a dramatická výchova v mateřské škole

Dítě předškolního věku se bez prožitku neobejde při žádné činnosti. Ať už v něm zanechá pozitivní nebo negativní zkušenost. Prožitek je činnost, při které jedinec poznává sám sebe a bere si zkušenost do budoucna. Při takovémto učení se spojují emoce dítěte se sociálním i intelektovým rozvojem dítěte. Působí pozitivně i na psychiku dítěte, které se zkouškou nanečisto při prožitkovém učení cvičí.

V knize *Vzdělávání v mateřské škole* Hanka Švejdová uvádí: „*Prožitkové učení – v dnešním pojetí vzdělávání jeden z běžně používaných termínů. Je nasnadě, že je to učení postavené na prožitku člověka. Prožitek je v podstatě produkt, výsledek lidského prožívání. Podle Jana Čápa prožíváním označujeme ten aspekt činnosti, který není přístupný druhým*

lidem, tedy subjektivní „vnitřní život člověka“. Jedinec ho projevuje prostřednictvím vnějšího chování, výrazem, mimikou.“

„Prožitky člověka nelze naplánovat, lze je pouze odhadovat, mohou být pro člověka zdrojem pozitivních vzpomínek pro celý život, ale také mu mohou způsobit zranění, jejichž následky ponese celoživotně. A to v předškolním věku platí mnohanásobně.“ (Svobodová 2010, s. 109)

Z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vyplývá, že základem vzdělávání v mateřské škole je integrované a prožitkové učení dětí. Pro praxi z toho vyplývá současně rozvíjet **celou osobnost dítěte** v oblasti dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost a dítě a svět a současně preferovat **prožitkové učení**.

Požadavek Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání Hanka propojila se svým studiem dramatické výchovy a tím se vlastně dramatická výchova stala prostředkem k naplňování prožitkového učení dětí v praxi.

„Prožitek patří k principům dramatické výchovy proto, že při vstupu do role ve fiktivní situaci prožitím, a tedy i poznáním světa druhých „zevnitř“ dochází k proměnám osobnosti hráče. Toto poznání „v botách druhého“, osobní zkušeností, odlišuje dramatickou výchovu od tradiční výuky společenských věd a od rozumového, verbálního učení o umění, umělcích a uměleckých dílech.“ (Machková 2007, s. 12)

Nejlépe si danou věc nebo činnost zapamatujeme, když si ji sami prožijeme a vyzkoušíme. Proto se u Hanky ve třídě zabydlelo prožitkové učení a dramatická výchova, prostřednictvím nichž rozvíjela nejen intelektuální složky dětské osobnosti, ale taky intuici, tvořivost, fantazie, rozhodnost, empatii, spolupráci, komunikaci a sebepojetí každého dítěte. *„Nemluv o tom, udělej to, zahraj si na to, prožij to.“* – to je Hančino osobní pedagogické krédo, jímž eliminuje předávání hotových poznatků, ale společně s dětmi poznatek a zkušenost při hře konstruuje.

V oblasti dramatické výchovy s nejmladšími dětmi se Hanka zapsala mezi pedagogy, kteří dali dramatické výchově konkrétní tvář i v mateřské škole, při vzdělávání předškolních dětí. Dramatické výchově v pojetí předškolního vzdělávání se věnovala už ve své diplomové práci a praxe jí ukázala, že dramatická výchova do mateřské školy patří, i když jsou její metody elementarizovány s ohledem na věk a možnosti dětí.

2.1.3 Prosociálnost předškolního vzdělávání

„Být prosociální znamená chovat se k druhým lidem tak, aby mé chování přinášelo užitek nejen mně samému, ale i ostatním. Mít radost, když svým přičiněním udělám radost druhému člověku. Být prosociální znamená pomoci a nečekat na odměnu...“ (Svobodová 2010, s. 119)

Hanka vždycky respektovala jedinečnost dítěte a její vzdělávání bylo postavené na důvěře v dítě. Beze zbytku respektovala, že základním posláním mateřské školy je SOCIALIZACE dítěte, jejímž výstupem by mělo být PROSOCIÁLNÍ chování a jednání dítěte vůči ostatním dětem i dospělým. Na skupinovou soudržnost, na sociální aspekt výchovy a vzdělávání, kde se děti vedle poznatků a dovedností rozvíjejí i v oblasti prosociální, učí se o sobě, o tobě, o životě mezi lidmi, kladla vždy velký důraz. Aby každý v kolektivu zažil zkušenost, že je jedinečný a pro kolektiv důležitý, že každý něco ví, každý něco umí, a když to dáme dohromady, uděláme MOC. Velkou roli hrála v její pedagogické práci respektující komunikace. A to jak učitelky s dítětem, tak vzájemná komunikace mezi dětmi, učitelkami a rodiči, vzájemná komunikace mezi pedagogy. Nikdy se nad dětmi nepovyšovala, což jsem sama sdílela jak v mateřské škole, tak v literárně dramatickém oboru. Byla spíše partner, průvodce a kamarád. V Hančině třídě měly i učitelky svá jména a děti mohly učitelky oslovovat křestním jménem a tykat, ale nikdo to neměl nařízené. Hanka byla vždycky aktivním posluchačem a asi nikdy jsem z jejich úst neslyšela NE. Proto se na ni děti s důvěrou obracely, kdykoliv něco potřebovaly.

I s dospělými osobami v mateřské škole komunikovala vždy tak, aby šla dětem, jakožto posluchačům, příkladem.

A právě z tohoto důvodu obdivuji, že si dokázala udržet přirozenou autoritu nejen u dětí, ale i u rodičů a starších kolegyň.

Hanka brala svoji profesi jako poslání, dbala na neustálý proces sebevzdělávání, byla a stále je empatický člověk.

Brzy Hanka začala vnímat, že v mateřské škole pracuje jinak než ostatní, ale děti na tento způsob vzdělávání reagovaly pozitivně a vzdělávání bylo efektivní, co se osobnostně sociálního i kognitivního rozvoje týká.

Neuměla tenkrát odůvodnit, proč to takhle dělá a sama to neuměla pojmenovat. Viděla, že to funguje, že se děti do mateřské školy těší, že vlastně ani nezlobí, že je pořád co zkoumat, už od samotného začátku vzdělávala prostřednictvím práce s pohádkami a příběhy,

což v 80. letech bylo vnímáno jako něco, co se odlišuje od běžných činností – zaměstnání v mateřské škole. Její odpověď na otázku: Co a proč to dělá? Byla tehdy na úrovni: „*Já to tak cítím, já to neumím pojmenovat.*“ A proto začala hledat odpověď, co to je za vzdělávací princip, co to vlastně intuitivně dělá, jak by se to dalo pojmenovat. Když se v Plzni otevřela Lidová konzervatoř dramatické výchovy (loutkářská konzervatoř bylo otevřena jako první a tu už měla Hanka za sebou), Hanka tam nešla se zájmem o dramatickou výchovu. Šla se jen podívat, co se tam bude dít a zda by jí to nepomohlo pojmenovat to, co dělá. Patrně pomohlo, nejen pojmenovat, ale začít s tím zacházet systematictěji. Hned následovalo i studium na DAMU v Praze - obor výchovná dramatika. Na pětileté studium tvořivé a výchovné dramatiky nedá Hanka dodnes dopustit: „*Jestli jsem někdy v životě byla v pravou chvíli na pravém místě, tak to byl čas strávený na katedře dramatické výchovy. Tam jsem dozrála jako člověk, tam jsem konečně našla pojmenovatelné a smysluplné pokračování své profesní cesty. Nikdy bych nebyla tam, kde dnes jsem, kdybych v pravou chvíli nebyla na správném místě*“.

Následovalo profesně bohaté a tvůrčí období, kdy Hanka preferovala prosociální přístup ke vzdělávání, plně využívala metody a formy dramatické výchovy při práci s dětmi předškolního věku. Následně rozšířila své pedagogické působení i na děti mladšího, staršího školního věku a posléze i na mládež, když současně pracovala jako učitelka mateřské školy a literárně dramatického oboru Základní umělecké školy v Klatovech.

2.1.4 Rituály a pravidla v mateřské škole

„Současná česká mateřská škola je legislativně „odsouzená k tomu“, aby byla naplněna 28 dětmi na třídách, ať už děti v homogenních, tak v heterogenních skupinách. Všichni víme, že počet dětí nemá nic společného s termínem skupina. Pan profesor Nakonečný jasně pojmenoval současnou realitu každé běžné mateřské školy, když na svých přednáškách říkal: Skupina je do dvanácti, nad dvanáct je dav. A máme jasno, nepracujeme se skupinou, ale ‚s davem‘ předškolních dětí, často různě starých, různě vybavených, s různými možnostmi, různých národností, s různými potřebami, včetně potřeb speciálních. Děti jsou těmi posledními, které by si to takhle vybraly. Ale legislativa je zatím neúprosná, a tak to je na nás, kteří za bezpečnost, péči, pohodu i vzdělávání svěřeného „dětského davu“ zodpovídáme. Jak to udělat, abychom vše zvládli, nezbláznili se, a ještě nám bylo ve školce dobře?“ (ze semináře Mgr. Hany Švejdové na Jihočeské Univerzitě v Českých Budějovicích)

Není jeden recept, ale jisté je, že bez pravidel a rituálů to v současné mateřské škole bezbolestně a pohodově nejde.

Rituály a pravidla Hanka vnímala jako základ svého vzdělávání v mateřské škole, na nich bylo vždy postavené příznivé emoční klima. V mnohých Hančiných, praxí ověřených rituálech, jsou zakotvena i základní pravidla soužití dětí v mateřské škole.

Na vytvoření, porozumění a zažití společných **pravidel** v každodenní praxi Hanka nikdy nezapomínala a nikdy nelitovala času pravidlům věnovaného. Snažila se vždy, aby děti participovaly na vytvoření pravidel, často provázených opakujícím se rituálem, protože všechno, na čem se děti podílejí, je „jejich“, má pro ně i větší váhu. Pravidla byla platná jak pro děti, tak všechny dospělé osoby, které se v mateřské škole pohybovaly. Všichni samozřejmě věděli, co nastane, když bude dané pravidlo porušeno, důsledky porušení pravidel prosociálního chování Hanka s dětmi často konkretizovala rozehráváním různých příběhů, např. pohádkou O neposlušných kůzlatech, příběhem malého Maxe podle knihy Maurice Sendaka Kde žijí divočiny, příběh Alice, tvrdohlavé palice z pohádek Pavla Šruta atd.

Společná pravidla si s dětmi připomínala denně prostřednictvím konkretizace různých rituálů a pečlivým monitorováním situací, vznikajících v každodenním běžném provozu v mateřské škole.

Rituály a říkadla s popěvkami a mnoha obměnami, rytmus, rým s prostorem pro pohybové vyžití se staly principem a neodmyslitelnou součástí Hančiny pedagogické práce s předškolními dětmi.

Díky nim se z „davů dětí“ stalo sdílející příjemné společenství dětí a učitelek, kde si rozumíme, kde nechybí poznání, zkušenost, ani důležité lidské hodnoty, a kde má každé dítě šanci něco vymyslet, posunout, obměnit, přidat podnět, otázku, kde má šanci růst.

Rituály byly obsahem snad každého společného setkání. A právě to dávalo dětem vždy jistotu a pocit bezpečí. Věděly, jak bude každý den začínat, že je potřeba si zařídit nejdřív hezký, nebolavý den, ale taky co je během celého dne ve mateřské škole čeká, co je potřeba napravit, že se blíží Vánoce a jakým způsobem si je užijeme, jak společně vkročíme do nového roku, jak bude probíhat den v mateřské školce, když má někdo narozeniny.

Rituály v Hančině provedení podpíraly PRAVIDLA, ladily EMOČNÍ KLIMA ve třídě, přibližovaly dětem TRADICE s troškou mystična, neznáma a tajemna, s cílem nezatrácovat českou lidovou slovesnost a dát jí šanci žít dál v našich dětech včetně zamyšlení

se nad odkazem, co nám předchozí generace zanechaly. V mateřské škole u Hanky byla oslava nejdůležitějších svátků v roce (Dušičky, Advent, Vánoce, Velikonoce, Masopust, 1. máj, atd.) vždycky velkým prožitkem dětí a vždy spojena s hravou formou. Nezapomínala ani na narozeniny a svátky jednotlivých dětí.

Říkadla, která často provázejí Hančiny rituály, jsou její autorskou tvorbou (občas vycházející z lidových říkadel), často zaznívají v mnoha mateřských školách, jejichž učitelky absolvovaly semináře s Hankou.

Uvádím pro přiblížení jen některé známé rituály z Hančina rukopisu, rituály vítací, eliminující nežádoucí chování, rituály oslavné, směřující k rozvoji sebepojetí dítěte. Jinak Hančiny praxí ověřené rituály by už vydaly na celou knížku.

„Endelebendele tak i tak, budeme si spolu hrát.

Na honičky, na pohádky, poletíme tam a zpátky.

Spojíme se dohromady, najdeme tu kamarády.

Už to jede, už to jede stát, není kam se hnát.

Endelebendele tak i tak, budeme si spolu hrát.“

„Endelebendele tak i tak, budeme si spolu hrát.

Když tu něco pokazím, tak to znovu zkusím.

Pokazit se může, NAPRAVIT se musí...“

„Dobry den, dobry den, dneska máme nový den,

dobry den, dobry den, dneska si to užijem!“

„Spolu jsme se potkali, ruce jsme si podali,

až se dáme dohromady, tak nám bude dobře tady,

budem si hráti, všechno zkoumati.“

*„Vánoce jsou, věř mi, skoro přede dveřmi,
co se vleče, neuteče, už se dočkáme.“*

Rituály jsou realizovány ve společném kruhu, kdy mluví všichni dohromady, všichni jsou společně teď a tady, uvědomují si důležitost přítomnosti, navazují mezi sebou oční i fyzický kontakt. Zároveň se cvičí paměť a posiluje prosociální chování dítěte.

Všechny rituály jsou propojené s pohybem dětí, rýmy jsou pro děti dobře zapamatovatelné. I zdánlivě obyčejné pohybové hry jako je například honěná, uměla Hanka obohatit krátkým říkadlem k větší motivaci dětí ke hře.

Rituály mají smysl tehdy, když se opakují a když se s jejich obsahem pracuje: např. jakou tu máme chmuru, která nás tu bolí?, jak udělat hezký den?, co je potřeba nedělat?, co v běžné situaci, když se něco pokazí a např. vylije mléko (napravit se musí) atd.

2.1.5. Pohádky a příběhy ve vzdělávání předškolních dětí

Hanky nezastupitelnou součástí práce je i **práce s příběhem**. Ať už ho vyprávěla sama. Například jako zážitky z vlastního života. Pamatuji si, jak jsme si všichni bez hnutí poslouchali její vyprávění. Příběhy nás dokážou více vtáhnout do situací a dějů než samotné informace. Toho Hanka samozřejmě využívala. Děti se do nich ponořily především z důvodu, že se s nimi dokázaly ztotožnit nebo se vcítily do strastí hlavního hrdiny.

Příběh tvoří základ pro **pohádku** a bez ní se Hančina práce nikdy neobešla. Ať už se pohádkou inspirovala pro svou další práci nebo ji využila celou pro sekundární zpracování. Co je sekundární zpracování? I samotné čtení pohádky mělo z jejich úst velké kouzlo.

„Pohádka není pravda ani lež. Pohádka je fantastický příběh, jehož fabule (souhrn popsanych událostí) je ověřena generacemi posluchačů a později čtenářů i diváků. Opakovanou interpretací se příběh ustálil v optimální podobě, která obvykle nepostrádá napětí a v níž nacházíme jistotu, že nakonec i přes mnohé útrapy a nástrahy dobro zvítězí nad zlem, dobré skutky budou po zásluze odměněny a zlé potrestány, stejně jako dobrý člověk dostáhne štěstí a zlý upadne do záhuby, pokud mu není dána možnost nápravy, což obvykle není (nebo k tomu došlo autorským zásahem v pozdějším uměleckém zpracování pohádky).“
(Svobodová, Švejdová 2011, s. 107)

Děti si pod pedagogickým vedením Hanky pohádky užívaly všemi možnými způsoby. Ať už to byl příběh vyprávěný, čtený, reprodukován, ztvárněný výtvarně, za použití zástupných předmětů anebo metodami dramatické výchovy, které byly v jejím případě samozřejmě využívány nejvíce. Děti se mohou prostřednictvím pohádky hodně naučit o sobě, ale i o lidech kolem nich. V neposlední řadě se dozvídají, jak funguje svět kolem nich.

2.2. Autoři využívané prózy a poezie

Brukner Josef – Pejskové z malého náměstí

Hevier Daniel – Nevyplazuj jazyk na lva

Šrut Pavel – Kočičí král – Tři medvědi a babka Chňapka, Slípka Pipka, Skřet Tobiáš
a tvrdohlavá Alice

Němcová Božena – Sůl nad zlato

Macourek Miloš – Jak šly makaróny na procházku

Maurice Sendak – Tam, kde žijí divočiny

Hrubín František – Špalíček pohádek

Nepil František – Zobáček mi namalujte červeně – Proč se zlomí strom, Hřbitov se jen zdá
smutný

Pohádky z pekelce – O hadovce smrduté

Balík Jindřich – Kolik váží motýl

Pěkný Tomáš – Havrane z kamene

Čapek Josef – O Vánocích, které nechtěly být

Žáček Jiří – Kloboukovy trampoty

Mrázková Daisy – Neplač, muchomůrko

Mikulka Alois – Houpací pohádky - O švestkové chaloupce a veselé školičce

2.3. Předlohy pro pedagogickou práci

Témata pro práci byla vždy vybírána s velkým citem a s ohledem na danou skupinu. Hanka se dokázala vzdát i vlastního dlouho připravovaného celku, když zjistila, že děti aktuálně jeví zájem o něco zcela jiného. Každý celek měl svůj přesah, aby si děti uvědomily propojenost jednotlivých věcí. Protože i v běžném životě všechno souvisí se vším. A na to Hanka děti připravovala. Důležité pro ni bylo, aby témata pro práci byla pro děti aktuální.

Předlohou Hance sloužila ať už celá kniha nebo vybraný příběh. Dbala na to, aby byl po obsahové i jazykové stránce pro děti zajímavý a něco nové se dozvěděly. Jejím dobrým příkladem při výběru literatury, vzbuzovala v dětech zájem o knihy i v pozdějším věku. Převahu měli čeští autoři. V příběhu si vybrala stěžejní téma, které celek vyplňovalo. Ať už to bylo roční období, jako v celku Prý tam roste houba hadí nebo téma zlobení jako v celku Maxi, nezlob!

Snažila se vždy zkoumat jednoduché věci z běžného života do hloubky a nacházet v nich nové a zajímavé skutečnosti, které děti obohatí. Nyní by se hodil odkaz z Hanky oblíbené knihy od Roberta Fulghuma: *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce*, vydané v roce 1988:

- O všechno se rozděl
- Hraj fér
- Nikoho nebij
- Vracej věci tam, kde jsi je našel
- Uklízej po sobě
- Neber si nic, co ti nepatří
- Když někomu ublížíš, řekni promiň
- Před jídlem si umyj ruce
- Splachuj
- Teplé koláčky a studené mléko ti udělají dobře
- Žij vyrovnaně – trochu se uč a trochu přemýšlej a každý den trochu maluj a kresli a zpívej a tancuj a hraj si a pracuj
- Každý den odpoledne si zdřímni
- Když vyraziš do světa, dávej pozor na auta, chytni se někoho za ruku a drž se s ostatními pohromadě

Tato slova jsou neodmyslitelně spjata s její prací, ale i osobním životem a životními moudry.

2.4. Zpracovaná témata

Zmíním tematické celky, které Hanka za svou dlouhou aktivní pedagogickou kariéru sepsala. Rozepíšu se o tématech, které jsem si sama podle jejich předloh vyzkoušela, které mě zaujaly nebo, které jsem využila pro další práci. Hanka se snažila, aby se děti chtěly samy učit něčemu novému, dozvědět se tématu více, ale hlavně nenásilnou formou a tak, že si děti při učení hrají. Důležité je k tomu využít vhodné metody a formy.

Předlohou pro celek je příběh:

Strom

Pro Hanku vlastně skoro nevyčerpatelné téma. V tomto celku se děti dozvěděly, co to znamená strom a příroda. Jak se chovat k životnímu prostředí. Přirovnaly stromy k lidem, protože i oni mají své kořeny. Proč jsou stromy tak důležité, a proto si jich musíme vážit a starat se o ně. Jak to vypadá, když se zlomí strom. Děti zjistily, jak takový strom vlastně roste a že část života taky stráví ve školce, ale v té lesní. K dalším záměrům můžeme přidat důležitost pobytu venku, posilování prostorové orientace, rozšiřování slovní zásoby a znalost jmen a částí stromu. Svoje poznatky zúročily při výtvarném, pohybovém, slovním a dramatickém ztvárnění.

Náplň celku

Pozorovaly stromy do nejmenších detailů - jednotlivé části, stavbu kmenu, listnaté a jehličnaté, velikost, zda se jim strom zdá veselý, smutný, mladý, starý ...

„Mezi rostlinami je jediný král s korunou a tím králem je strom!“

A tímto spojením začalo objevování koruny. Koruna královská a s ní spojená lidová hra *Na krále* s říkadlem. Dále koruna jako mince a rytmická hra s písní *Máma mi dala korunu*, abych koupil rybu. Vznikla i debata proč jsou na světě peníze. A opět se vracíme ke stromu a k jeho koruně a bližšímu objevování. Vše je doplněno pohybovými hrami s říkadly.

Taneční improvizací se děti vešly do role stromu a vyzkoušely si, jaké je to, když musí vzdorovat větru. Zkoumaly, zda jsou stromy nám lidem k něčemu užitečné. Jak takový strom roste a co vše k tomu potřebuje. K prožitku růstu stromů byla využita narativní

pantomima. Nahlédly i do kořenů, nejen stromům ale i lidí. Zkusily stromy objímat a hmatem vnímat jejich kůru, kterou si překreslily na papír frotáží.

Byl využit příběh Proč se zlomí strom od Františka Nepila z knihy Zobáček mi namaluj červeně. Na popud příběhu byly řešeny špatné a dobré zprávy a jak se s nimi vyrovnat.

Vznikla i pravidla, jak se ke stromům chovat, protože si děti na vlastní kůži zkusily, jaké je to být stromem, kterého si nikdo neváží. Jednou z činností také bylo poslouchání stromu a zjišťování, co by stromy říkaly, kdyby mohly mluvit jako lidi. Na závěr celku proběhlo poděkování lesu a stromům, že mohly nahlédnout do jejich světa a rituálně všichni společně zamknuli les říkadlem.

Moje zkušenost

Celek jsem si vyzkoušela s dětmi mladšího školního věku při hodinách literárně-dramatického oboru. Využila jsem ho bez výrazných úprav, zcela vyhovoval skupinové skladbě dětí, které Základní uměleckou školu J. Kličky v Klatovech navštěvovaly. Nejvíce jsme si užili relaxaci a zkoumání stromů hmatem. Velké zaujetí měly děti při tvoření desatera, která pak rozmístily po nejrůznějších nástěnkách ve školách a vývěsných tabulích. Téma stromů patří k mým oblíbeným a zkrácenou verzi jsem využila při práci v mateřské škole.

Celé zpracování tématu je zapsáno v knize Metody dramatické výchovy v mateřské škole (Portál, Praha 2011), kterou napsala Hanka společně s Evou Svobodovou.

Tři medvědi a babka Chňapka

Nosným příběhem je v tomto případě pohádka Pavla Šruta Tři medvědi a babka Chňapka z knihy Kočičí král. Hanka si vybrala tento příběh z toho důvodu, že je jazykově i obsahově kvalitní. Příběh je dětem málo známý. A je plný zajímavých témat pro děti předškolního věku. Celek se zaměřuje na začátek školního roku a tvoření společných pravidel ve skupině.

Nejdříve děti poznávaly krásy přírody, a hlavně lesa na podzim. Děti zkoumaly, jak se mění svět v tomto ročním období, jaké plody dozrávají, jaké je počasí. A to všechno především návštěvou lesa a vlastní zkušeností v reálném světě. Hanka k tomu využila metody prožitkového učení a pohybové i improvizční hry s motivačními říkadly. Z obecného povídání se dostali až do Mramorového lesa, ve kterém podle příběhu žijí medvědi. Les byl

společně odemčen kouzelným říkadlem, aby si děti uvědomily, že příběh právě začíná. Poté následovala relaxace a poslech reálných zvuků lesa. A tak společně vznikala konkrétní představa Mramorového lesa.

Během celku Hanka po částech čte úryvky příběhu, které s dětmi následně refletovala. Děj tedy posouvá čtený text a pohybové hry s motivačním říkadlem.

Po upřesnění vzhledu lesa se děj příběhu posouvá dál ke konkretizaci medvědů. Informaci se děti dozvídaly prostřednictvím opakování říkadla, které říkala Hanka. Děti se dozvídaly, že se lidé z blízkosti Mramorového lesa medvědů báli. V komunikačním kruhu si děti sdělovaly své zkušenosti se svými strachy. Také zjistily, že se bojí toho, co málo znají. Proto se celek dále posouvá k poznávání medvědů. Každý medvěd měl své specifické říkadlo, pohyb a velikost (velikánský, veliký, docela maličký). Dozvídáme se díky příběhu, že medvědům se v podzimním počasí v lese nelíbilo, a tak si postavili v lese dům. Děti zkoušely stavět medvědí příbytek, a to ze všech dostupných věcí, které ve třídě našly. Dům se rázem zaplní nábytkem ve třech velikostech. Děti mají okamžitou nutnost vše porovnávat a měřit. Přirozeně ve světě objevují, co je velké, střední a malé.

V nevlídném podzimním počasí je nejlepší zalézt do postele, a to udělali i medvědi. Děti zkouší prostřednictvím akrobatického cviku – kolébka, jak se medvědům spalo. Na tuto činnost hned navazují další ze života medvědů – co jedli, co dělali celé dny.

V této části příběhů se děti seznamovaly s novou postavou, a to s babkou Chňapkou, která chodí na návštěvy zásadně, když nikdo není doma a bere si věci, které jí nepatří. Děti tato část velice zajímala, a tak vznikla bohatá diskuse z jejich zkušeností. Hned začala pracovat dětská fantazie a rodila se jasná představa, jak babka Chňapka vlastně vypadá, jak se chová, kde žije, jestli má kamarády a mnoho dalšího. Jak už název celku napovídá, byly využity k pohybovým improvizacím různé rukavice (háčkované, pletené, kuchařské).

Celek se dále posouvá čtením příběhu a to části, kdy si medvědi vaří kaši, ale je moc horká, proto se rozhodnou jít ven, než vystydne. To byl čas pro babku Chňapku. Děti se dozvídají, že vše v domečku ochutnala, vyzkoušela a něco dokonce zničila. Při společné diskusi děti zjistily, že je babka Chňapka vlastně zlodějka. Vznikla pohybovo-narativní hra s říkadlem „*Kudy chodím, tudy chňapu, proto mám tak velkou tlapu. A co není hlídané, to babka Chňapka ukradne. Chňap!*“ Další cvičení je založené na svalovém napětí a uvolnění. Děti si vyzkouší, jak to vypadá, když babka zuří. Cvičení je také dobrá uvolňovací aktivita k odbourání negativních vlastností. Děti zkoumaly, jak vypadá jejich vztek a jestli všechny

babky jsou takové. Co jejich babičky, jak se chodí na návštěvu, proč lidi kradou. Nakonec proběhala i reflexe, zda se v někom občas neobjeví babka Chňapka, co si bere věci bez dovolení a chodí na návštěvy, když nikdo není doma.

Před společným rituálním zavřením lesa se děti prostřednictvím poslední části příběhu dozvídají, že babka Chňapka usnula v medvědí ložnici a při návratu medvědů se tak polekala, že vyskočila z okna rovnou do trní.

Moje zkušenost

S celkem jsme pracovala převážně s dětmi mladšího školního věku v literárně-dramatickém oboru. Děti velice bavila veršovaná říkadla, která jsou dobře zapamatovatelná, ale lze si hrát s jejich hlasitostí a rychlostí (zuření). Využila jsem i Hanky pracovní scénář, který propojuje jednotné hry a říkadla. Vznikne tím jednoduché představení, ve kterém lze ukázat, že není nutné nic dlouho nacvičovat.

Slípka Pipka

Tento celek je popsán velice detailně. Je rozdělen na sedm částí s časovou dotací 45 až 60 minut na jednu lekci. Vždy je napsáno, co vše učitel potřebuje na uskutečnění činností. Inspirací k tomuto celku byla Hance část pohádky Kočičí král od Pavla Šruta. Hlavním cílem lekcí je, aby si děti vyzkoušely řešení konfliktních situací nanečisto a v reálném životě si uměly lépe poradit. Dalším důležitým cílem bylo, jak se mají děti chovat, když se setkají s neznámými lidmi. A v neposlední řadě porozumět ustálenému spojení – udělat z komára velblouda.

Děj pohádky velmi jednoduše popisuje starost slípky Pipky, které na dvoře něco spadlo na hlavu. Hned udělá pozdvižení a rozhodne se jít vše říct králi. Cestou slípka s ostatními zvířátky potkávají mazanou lišku, která je vláká do nory. Slípka se dokázala vytrhnout a vrátit se zpět na dvůr, kde úplně zapomněla, co chtěla králi říct.

V úvodní lekci se Hanka zaměřila na pohyb v prostoru za rytmizace tamburíny. Děti si vyzkoušely, jaké to je být splašenou slípkou, ať už pohybově tak i zvukově. Společně si vysvětlili, co to znamená, když má někdo namále. A uvedli si praktické příklady. Součástí lekce byla hromadná zvuková improvizace, kdy se všichni snaží ostatním sdělit vážnou zprávu a zároveň poslouchat. Hanka doporučuje si udělat zvukový záznam a využít ho

na začátku další lekce. Nakonec děti pomohly sesbírat ztracené korále a společně se domlouvaly, jak to zařídit, aby je opět neztratila.

Druhá lekce začíná obměnou hry Polívka se vaří, maso na talíři. Hanka využila větu: Propáníčka, projáníčka, pro ztracené korále, máme všichni namále! Velká část lekce je zaměřena na řešení problému ztracených korálů. Děti dané téma probírají v rozhovorech, ale i přes improvizaci a situaci nanečisto. Děti dále zkoumaly, proč byla slípka tak vyplašená, byl k tomu využit komunikační kruh. Společné sezení bylo zakončeno zamyšlením se nad tím, kde získáváme informace, které zrovna potřebujeme. Děti dostaly za úkol přinést, co nejvíce informací o slepicích. Například z knížek a časopisů.

Na začátku třetí lekce si všichni společně prohlíželi donesené knihy a materiály o slepicích. Následovalo pokračování příběhu tím, že slípce Pipce něco spadlo na hlavu. Děti vymýšlely, co všechno by to mohlo být. Samy si vyzkoušely různé zvuky a hádaly, co by to mohlo být. Procvičily si i svůj hmat poslepu. Dále probíhala hra na tichou poštu, kdy si děti posílaly nové zprávy o tom, že se utrhlo nebe. Společné chvílky této lekce Hanka zakončila navnaděním na další den, a to vyprávěním, že se slípka vydala všechno povědět panu králi.

Jak se dostat na zámek, byla první pohybová hra čtvrté lekce. Následovalo čtení pohádky od začátku, aby si děti připomenuly důležité informace například o tom, koho slípka potkala. Společně se dále snažili odvodit zajímavá jména zvířátek (Plačka, Hejsek, ...). Zkoušely i ke svým jménům dát charakteristický přívlastek. Následovalo výtvarné zpracování jednotlivých zvířátek.

Pátou lekci začínaly děti pohybovým ztvárněním jednotlivých zvířátek a jejich cestou za králem. Následovalo setkání s liškou Ryškou. Společně se zamýšlely nad tím, co to znamená, když je liška mazaná. Zkoumaly rozdíl mezi mazaným chlebem a mazanou liškou – opět zajímavý přesah do běžného života. Na závěr lekce si děti zkusily podle vlastních nápadů improvizacemi dohrát konec setkání s liškou.

Šestá část vybízí k reflexi. Lekce byla zahájena pohybovou hrou s pravidly (obměna hry na peška), jak šla slípka za králem. Probíhalo celé přečtení pohádky. Reflexe toho, kdy měla Pipka opravdu namále. Děti si vyzkoušely dramatizaci kousku textu – jak se zvířátka zachovala, když potkala cizí lišku. Téma bylo přeneseno do lidského světa a probíhala diskuse, jak se máme chovat, když potkáme cizí lidi.

V poslední sedmé části se děti s učitelkou vracely na začátek pohádky a řešili, co vlastně slípku Pipku bouchlo na dvorku do hlavy. A na závěr si probrali, co to znamená dělat z komára velblouda.

Moje zkušenost

Tento celek jsem vybrala z toho důvodu, že je asi jediný, o kterém jsem se dozvěděla až nyní prostřednictvím knihy. Zaujala mě jeho jednoduchost a pohybové hry, které jsou obměnou těch lidových s jednoduchými pravidly a pro děti tedy dobře pochopitelnými.

Celé zpracování naleznete v knize Hrajeme si s pohádkami od autorek I. Ulrychové, V. Gregorové a H. Švejdové. Vydalo ji nakladatelství Portál v Praze v roce 2000.

Čert a Káča

Byla využita pohádka od Boženy Němcové. V první části jsou využity činnosti dramatické výchovy a část druhá je sdělena čtením textu.

Náplň celku

Děti společně objevují a zkoumají, co ví o čertech. Dozvídají se nové věci o cestě do pekla prostřednictvím dramatické improvizace. Společně si sdělují, za co se posílá do pekla (lhal, mluvil sprostě, ostatním ubližoval). Klasickou honěnou obohatila Hanka v tomto případě nejen o říkadlo, ale i o předmět – koště. Skupina si vyzkoušela, jak to vypadá, když čerti zuří. Co to znamená, když se řekne, že s někým „šijou všichni čerti“ a jak to vypadá, když se na někoho díváme „jako sedm čertů“. Diskuse vyústila v mimickou hru s rámem od obrazu. Byla dětem přečtena první část příběhu. Následuje část o Káče. Jaká podle pohádky asi je, co o ní víme. Vybarvováním zástěry černou nebo červenou barvou zjišťovaly, jaká Káča je doopravdy. Děti si vyzkoušely pohybovou hru Utíkej, Káčo, utíkej a měly možnost si vyzkoušet i hru v roli čerta nebo Káči. Na jeden den se vžily do role Káči za pomoci narativní pantomimy. Ve dvojici dětí probíhal rozhovor, kdy Káča všechno, co bylo kladně řečeno, negovala. Následovala diskuse o tom, proč je Káča pořád sama.

Hanka si vypůjčila píseň od Pavla Jurkoviče a Věry Provazníkové Byla jedna Káča, ke které přidala improvizovaný tanec. Píseň Hanka i zdramatizovala a vzniklo tak krátké hudební představení například pro rodiče nebo Mikuláše.

Presouváme se s Káčou do pekla, kde přemlouvala čerty, že už se polepší. Děti ve dvojicích předvedly improvizovaný rozhovor Káči a čerta. Diskutovaly o tom, co by asi na čerta platilo a proč některý z čertů Káče nápravu věřil. Děti opět ve dvojicích zkoušejí, jak to měl čert těžké, když se ho Káča nechtěla pustit. Konec pohádky už byl dětem jen dočten. Celek můžeme završit nastolením pravidel pro skupinu.

Moje zkušenosti

Pro velký úspěch u dětí, jak v mateřské škole, tak v základní umělecké škole, opakovaně využívám píseň Byla jedna Káča, která je nejen svým textem, ale i melodií pro děti stále zajímavá.

Celek v plném znění najdete v knize Hrajeme si s pohádkami nebo v brožuře ADVENT 1 Je prosinec a nejen vrabec prosí.

Prý tam roste houba hadí

Tento celek vznikl na motivy příběhu od Františka Nepila O hadovce smrduté.

Náplň celku

V úvodu s dětmi společně zkoumaly podzim – jak se mění počasí, co se děje se stromy, že dozrává ovoce, pouštíme draky a že rostou houby. Pracovaly s encyklopedií hub a učily se rozeznávat houby. Hanka opět obdivuhodně obměňuje klasické skupinové hry novým říkadlem, a tak se nemusejí zdlouhavě zdržovat vysvětlováním a učením nových pravidel.

V další části Hanka popisuje, jak tento integrovaný celek vznikl. Jaký je jeho cíl, co budou společně zkoumat a co nového se děti naučí. Tedy určit si cíle, obsah, kompetence a výstupy. Celek vznikl z aktuálních potřeb skupiny dětí.

Do příběhu se společně dostali prostřednictvím rytmizované říkačky, kterou se děti učily jako ozvěnu. Popěvkem Kudy, kudy cestička a chůzí v řadě za sebou se děti dostaly do lesa Houbohledy. Rituálně otevřely les a prostřednictvím narativní pantomimy dávaly lesu

jasnou podobu. Následovalo velké zkoumání hub – výtvarné zpracování, živé sochy, stříhání, sbírání a sušení hub. Děj Hanka posouvala postupným čtením příběhu. Všichni společně zjišťovali, co takové houby celé dni v lese dělají a o čem si povídají. Doplnovali houbám konkrétní charakteristiku.

Objevila se v lese houba podezřelého původu – vypadá a voní jinak než ostatní houby. Skupina diskutovala, zda si s odlišným jedincem budou také hrát. Vznikaly improvizované situace. Postupným seznamováním se s hadovkou zjistili, že ten, kdo je odlišný, nemusí být hned špatný. Vše bylo citlivě převedeno do světa dětí – lidí.

Moje zkušenost

Hadovku jsem představila dětem v literárně-dramatickém oboru. Bavila je stejně jako mě. Hlavně říkadla o jednotlivých houbách. Jak se je člověk jednou naučí, už je nezapomene. Z jednotlivých říkadel a her vznikl malý scénář, který jsem se svou skupinou dětí využila. Představení je vlastně pro děti hra, a proto je velmi bavila a jeho spád a rytmus děti drží stále v napětí. Neradi jsme se tohoto představení vzdávali a ještě nyní, skoro po třech letech, si občas někdo vzpomene na nějaký rým.

Celé znění najdete v Hančině metodice Podzim 2.

Maxi, nezlob!

Tento celek patří mezi Hanky nejznámější. Vznikl na podkladu knihy Maurice Sendak – Tam, kde žijí divočiny. Hanka tuto knihu objevila v antikvariátu ve chvíli, kdy v mateřské škole řešili zlobení mého bratra Martina. Už kniha, která měla špatně nalepený vnitřek, vybízela k tomuto tématu. Po prožití tohoto celku bylo vytvořeno z činností, říkadel a her krátké představení, kterým Hanka dokázala, že i s takto malými dětmi lze vytvořit divadelní celek.

Náplň celku

V první části společně mapovali, co to vlastně zlobení je. Vyzkoušeli si zlobivé zdravení (vypláznutí jazyka), hry (šlapaná, strkaná). Děti hned samy, dle svých zkušeností, vyprávěly o vlastním zlobení a zlobení kolem nich. Nálezem černých stop ve třídě děti řešily, jak zlobení z jejich skupiny vyhnat. Vzniklo mnoho nápadů – za každý den bez zlobení odstraníme jednu stopu. Byl tedy určený společný čas pro evaluaci dne.

Skupina si v tomto celku vyzkoušela chápání opaků, otázky na pravdu, vyprávění souvislého děje o svém zlobení a byl sestaven i recept na zahnání zlobení podpořený rytmickým říkadlem.

Hanka k tomu celku vypisuje i souvislosti s cíli Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Například, co se děti naučily (dodržování pravidel u pohybových her, rozlišit vhodné a nevhodné chování), s jakými společenskými hodnotami se setkaly (spolupráce, respektování ostatních ve skupině) a prostor pro samostatnost (volnost v sebevyjádření).

A po prozkoumání tématu zlobení přišel čas na příběh. Hanka převyprávěním úvodu děti zasvětila do principu příběhu. Nasazením šátku se stala maminkou a děti nasazením kšiltovek zlobivým Maxem. Hned si vyzkoušely hru v roli. V této úvodní hře skupina zjistila, jak se Max ke své mamince choval. Kvůli svému chování maminka posílá Maxe do svého pokoje, a to bez večeře. Děti velmi rychle pochopily, že sundáním kšiltovky mizí i jejich role Maxe. Byl tedy čas pro krátkou reflexi.

Další improvizací se dostáváme do Maxova pokojíčku, který je plný rozházených hraček. Děti mají příležitost si vyzkoušet roli Maxe, který mamince odmlouvá, tak roli maminky, která chce, aby si uklidil hračky. Následně zjišťují, jak to mají dospělí někdy těžké. Při této jednoduché improvizaci si děti cvičí komunikační pohotovost a rozšiřují si slovní zásobu. Hanka hned tyto, improvizací vyzkoušené činnosti, převedla do praxe a běžného chodu třídy – úklid hraček, třídění.

Následovala další činnost s metodami dramatické výchovy, a to živými sochami, které ukazovaly Maxovo zlobení. V následné diskuzi společně zjišťovali, proč vlastně Max tak zlobí. Děti sdělují své zkušenosti a z povídání vzniká hra na horkou židli, kdy si jeden vezme na hlavu kšiltovku a ostatní mají možnost se Maxe zeptat. Do odpovědí se samozřejmě otiskují vlastní životní okamžiky dětí. Vznikl zajímavý odraz pro dospělé, aby věděli, že děti občas zlobí například z toho důvodu, že se nudí.

Následovaly i další činnosti – kresba portrétu Maxe, modelování vlastního pokojíčku. Prožitek se otiskl i do běžného chodu třídy, kdy měly děti stále v paměti, jaké to bylo, když Max zlobil a jim se to nelíbilo.

Na závěr si společně prolistovali knihu a vydali se do země, kde žijí divočiny. Děti příběh o Maxovi velmi zaujal. Stále si prohlížely ilustrace a děti o divočinách neustále mluvily. Zkoumalo a vymýšlelo se všechno kolem nich – jak žijí, jak vypadá jejich den, jestli

mají jména a jak se tančí divoký tanec Tartas. Který rytmickými improvizacemi dostal svoji konkrétní podobu. Vytvořili si společně batikovaná trička jako oblek divočiny.

Po tom, co se společně vyřídili v zemi divočin, se opět vrátili k příběhu zlobivého Maxe. Navázali na příběh, kdy se Max dostal na loďce až do země divočin. Nejdříve si pobyt v zemi divočin užíval – tančil divoký Tartas, stal se králem divočin, ale začalo se mu stýskat po mamince. Když se vrátil zpět ze země divočin (snu), snažil se maminku poslouchat. Vznikla jednoduchá hra za pomoci narativní pantomimy.

A ze všech her a činností Hanka poskládala jednoduchý scénář, který je podaný jako hra a dokazuje, že i děti předškolního věku umí udržet pozornost a temporytmus. Samozřejmě představení běží za pomoci učitelky.

Moje zkušenost

Tento celek jsem prožívala se svým bratrem Martinem, který se zahrál roli Maxe. Do dneška mi přijde tento Hančin celek naprosto geniální. Nejen to, že využila metody dramatické výchovy v mateřské škole, ale že dokázala s takto malými dětmi udržet divadelní celek. Z vlastní pedagogické zkušenosti vím, že to není legrace ani se staršími dětmi.

Celek jsem využila hned jako začínající pedagog literárně-dramatického oboru pro jeho jakou strukturu a výbornou pedagogickou předlohu. Scénář je možno pro starší děti obohatit dalšími scénami a lze vypustit roli učitele jako „tahouna“, představení.

Předlohou pro celek je báseň:

Pejskové

Hanka tento celek využívala na začátku školního roku, kdy je zapotřebí, aby se děti lépe poznaly. Zjistily, že spolu navzájem mohou vycházet a nemusejí se bát si podat ruku. Při práci byl využit text od Josefa Bruknera: Pejskové z malého náměstí. V obsahu textu je mnoho místa pro tvořivost učitelky a dětí. Lze zapojit fantazii a náměstí si dotvořit podle charakteristiky dané skupiny dětí.

Záměrem tohoto celku je, aby si děti uvědomily, že je každý jiný, ale i tak může skupina dobře fungovat. Důležité je i vzájemné respektování. Zvládnout i sebereflexi – co umím, jak vypadám, v čem jsem jiný a co mám společného s ostatními kamarády. Naučit se

komunikovat jak verbálně, tak i neverbálně s ostatními ve skupině. Neostýchat se před jinými dětmi. Prozkoumat a orientovat se v nejbližším okolí.

Náplň celku

Zjistit, co je to náměstí, jak vypadá a kde se vlastně ve městě nachází. Zvířata jsou dětem blízká a obzvláště psi, mnoho dětí je má doma, a tak zkoumání jak psi vypadají, kde bydlí, co jí, jak se pohybují, jestli mají rádi lidi, jak se snáší s ostatními zvířaty, nebylo tak složité. Vše Hanka samozřejmě prokládá pohybovými hrami například na ztraceného pejska, která je obměnou hry na slepou bábu. Nezapomíná ani na hudební výchovu a v tomto případě se děti naučily píseň Skákal pes přes oves.

Využito bylo i asociačního kruhu k povídání a sdělování nových poznatků o tom, co máme my lidé se psy společného. Hanka sdělované postřehy dětí hned převáděla do pohybových her. Protože v předškolním věku je pohyb nedílnou součástí každého dítěte.

Plynule lze přesunout na jména, a to jak psí, tak lidská. Děti se vzájemně poznávají. Opět byla využita pohybová hra v jednoduchém slovním vyjádření – Já jsem Hanka a umím tohle (pantomimou vyjádřit, jakou činnost umím) ostatní děti posléze opakují. Můžeme využít i slovní hříčky. Zjistit, jaké slovo se na naše jméno rýmuje. Lze si i ve skupině sdělit, jak chci, aby mi ostatní říkali, a jaké oslovení nemám rád.

Byly vytvořeny i plošné loutky každého ze šesti psů z náměstí. Bylo využito starých kartonových papírů, kusů látek a dalšího zbytkového materiálu. K hornímu vodění byly využity dřevěné tyčky.

V celku byly aktivně využity metody a formy dramatické výchovy. Byly citlivě vybrány jen ty, které jsou možné využít pro práci s dětmi předškolního věku. A to už během počátečního asociačního a komunikačního kruhu, tak improvizací učitele nebo žáka v roli, práce s loutkou, artefietika.

Dokonce děti ve školce navštívil pes, který je cvičený pro canisterapii a je pro přímý kontakt s dětmi vhodný.

Moje zkušenost

Tento celek jsem sama s dětmi zatím nerealizovala, ale měla jsem možnost si zkusit práci s plošnými loutkami a dramaturgií básně Pejskové z malého náměstí před dětmi z mateřských škol. Báseň je zvolena velmi dobře, protože děti zaujme svou obsahovou rozmanitostí jednotlivých vystupujících psů. A plošné loutky zaujaly svou jednoduchostí, ale přesto kreativním zpracováním.

Celé zpracování tématu je zapsáno v knize Metody dramatické výchovy v mateřské škole (Portál, Praha 2011), kterou napsala Hanka společně s Evou Svobodovou.

Předlohou pro celek je píseň:

Zelená se louka

Celek lze využít na čas předvánoční. Jsou v něm využity lidové koledy, děti se jednoduchým způsobem seznámí s biblickým příběhem. Hanka v celku také nabízí možnost, jak využít prožité činnosti k nenásilnému vytvoření vánoční besídky pro rodiče. Děti se seznámí s důležitostí lidských hodnot jako je úcta, pokora, obdarování a další. Zkrátka užít si ten krásný čas předvánoční ve třídě společně.

Náplň celku

Integrovaný celek je rozdělen do tří tematických částí. V první se zaměříme na chystání příchodu Vánoc, ve druhé využijeme koledu Z jedné strany chvojka k hlavní náplni celku a ve třetí se vypravíme do Betléma a prožijeme příběh Marie a Josefa.

Příchod Vánoc je pro děti asi to nejkrásnější období v roce. Proto by v mateřské škole měl být čas si ho v klidu prožít. Ve třídě můžeme prodiskutovat, co to znamená čekání a na co všechno lze čekat. Co pro každého znamená těšit se. Hanka v této části využila říkadla od J. Balíka a D. Haviéra. Společně si vytvořili adventní kalendář. Čas využili pro práci s papírem (trhání, mačkání) a vytvořili si sníh ve třídě. Při asocičním kruhu děti říkaly, co je napadne, když se řekne Vánoce. Prostřednictvím živých soch vytvářely symboly Vánoc – anděla, dárek, prskavku, stromeček. Z jednotlivých živých soch poskládaly živý obraz, který vedl jako námět na vytvoření vánočního přání. Skupinovou pantomimou děti přemýšlely, jaké činnosti kdo dělá – maminka peče cukroví, tatínek ochutnává. Také si společně prožili příběh od J. Čapka O Vánocích, které nechtěly být.

Na začátku si vytvořili zelenou louku ze dvou starých prostěradel, které nabatikovali na zeleno. Děti následně na prostěradle hledaly, co jim jednotlivé barevné skvrny připomínají. Následně probíhalo seznámení s koledou Z jedné strany chvojka a diskuse o tom, co je chvojka. Pohybovou improvizací se všichni snažili louku oživit. Ale prostřednictvím koledy se děti dozvěděly, že na téhle louce pásli ovce pastuškové a jedli kaši z hrnka. Hanka zaplnila v tuto chvíli zelenou louku klubky, která znázorňovala ovce. Děti si vyzkoušely roli pastýřů. Společně nadzvedli zelené prostěradlo a různým nakláněním se klubka přesouvala ze strany na stranu. Vznikla diskuse o tom, co všechno se může ovečkám na louce přihodit – že se ztratí, zabloudí, roztrhá je vlk, klopýtne a zlomí si nohu (všechny tyto situace si děti vyzkoušely v roli ovečky během pohybových her). Děti si zkusily i roli učitele a jako pastýřové domlouvaly ovečkám, jak se mají během pastvy chovat. Následně vznikla ještě větší motivace při hře s prostěradlem, aby opravdu žádná ovečka (klubko) neutekla. Byl čas i na výrobu papírové ovečky polepené ovčí vlnou.

Tu noc pastýře na zelené louce navštívil anděl. Společně rozhýbávají záclony jako andělská křídla. Každý zkouší za anděla sdělit pastýřům zprávu, kvůli které je navštívil. Odkrytím další části koledy se pastýřové dozvídají o narození Ježíška. Vznikla hudební improvizace se zvonečky. Radostná zpráva se šíří ještě jednou jako tichá pošta. Radost pastýřů byla tak veliká, že vznikl oslavný tanec s říkadlem.

Učitelka vstupuje do role anděla a vyptává se dětí, co o Ježíškovi všechno ví. Následně Hanka nabízí několik možností, jak příběh sdělit – obrázková bible pro děti, převyprávění, využití jednoduchých loutek, poslouchání koled.

Vracíme se na zelenou louku, kdy se pastýři chystají na cestu za Ježíškem. Protože jsou chudí a darovat mohou jen pár oveček, mají děti za úkol potěšit novorozence něčím, co nejlépe umí – zazpívat, říct veselou říkanku, zatancovat. Setkání bylo zakončeno pohoupáním Ježíška na zelené louce. Vyvrcholením celého celku byla besídka pro rodiče, kde děti předvedly, jak si krátily čas na Vánoce koledou Z jedné strany chvojka.

Moje zkušenost

Alespoň část každý rok využiji, jak v mateřské škole, tak v literárně-dramatickém oboru. Už je to tradice, že vždy před Vánoci přichází čas na zelenou louku a ovečky z klubíček. I já se na tohle kouzelné období těším. S dětmi v Základní umělecké škole v Klatovech jsme si

zkusily i představení podle Hančina scénáře O Vánocích, které nechtěly být. Obzvláště pro děti, které chvíli neposedí, bylo představení trefa do černého.

Celé zpracování projektu je v knize Kůry, můry, ven, ať je krásný den z nakladatelství Raabe.

3. LITERÁRNĚ-DRAMATICKÝ OBOR

3.1. Začátky

Do roku 1996 byl literárně-dramatický obor v Klatovech veden spíše jako hlasová výchova a přednes. Tento obor učila Jana Majerová Prolová, která současně vedla pěvecký sbor. Ve skupině měla paní učitelka Prolová tři děti a tato práce ji již zcela nenaplňovala a chtěla ji přenechat někomu jinému. A tohle všechno se dělo v době, kdy byla Hanka v Praze na DAMU, studovala výchovnou dramaturgii, současně pracovala jako učitelka mateřské školy, aplikovala dramatickou výchovu při práci s předškolními dětmi a měla chuť získat další zkušenosti při práci s dětmi školními.

Hanka byla v roce 1996 prvním plnohodnotným pedagogem literárně-dramatického oboru (LDO) v Klatovech. Pro fungování oboru bylo potřeba vytvořit nové podmínky, protože původní prostory malé třídy s klavírem a bez potřebných pomůcek v prostorách základní umělecké školy byly naprosto nevyhovující pro plnohodnotnou výuku oboru. Zpočátku se našly prostory ve třídě v Mateřské škole ve Studentské ulici v Klatovech, které v odpoledních hodinách sloužily k výuce. Protože zájem dětí o docházku do LDO rostl, po pěti letech proběhlo další stěhování a literárně-dramatický obor našel své zázemí na Gymnáziu Jaroslava Vrchlického v Klatovech, kde byla k dispozici běžná třída, malý sklad kulís a potřebného vybavení a velká zahrada. Až v roce 2012 se uvolnil prostor pro literárně-dramatický obor v novém působišti základní umělecké školy, a to v budově bývalého okresního výboru Komunistické strany Československé. Tam se vyučuje dodnes: k dispozici je velký sál se zrcadlem a oponou, světelná a zvuková technika, místnost pro recitaci, sborovna, toalety, velký sklad rekvizit a kostýmů i jiných pomůcek.

V roce 2012 Hanka předala vedení literárně-dramatického oboru mladší kolegyni Markétě Kubecové (Lukášové), svojí žákyni a dál se věnovala prioritně vzdělávání předškolních dětí, vedení mateřské školy a vzdělávání pedagogů.

Za dobu působení Hanka získala pro dramatickou výchovu a práci v literárně-dramatickém oboru nové pedagogy, *Evu Štichovou, Miloslava Rößstecka, Markétu Kubecovou (Lukášovou)* a se svými kolegy odvedla velký kus práce, který stojí za to si připomenout.

Aktuálně vede literárně-dramatický obor v Klatovech Markéta Lukášová, Vladimír Kábrt a Petra Benešová.

3.2. Významné inscenace

Hančinu cestu při tvorbě inscenací lze stručně charakterizovat jako dlouhý proces s velkým prostorem pro osobnostně sociální rozvoj jednotlivých dětí, pro příznivé emoční klima, velký důraz Hanka kladla na výběr literární předlohy, která vždy korespondovala s potřebami, zájmy, ale i problémy a starostmi dětí. Nikdy nebyla touha po dobrém představení důležitější než dítě, děti, jejich individuální možnosti a dosavadní životní zkušenosti. Proces práce na představení byl pro Hanku vždycky důležitější než vlastní produkt v podobě divadelního tvaru. Jak sama říká: *„Byla jsem začínající a rostla společně s dětmi, s nimi jsem objevovala, jim patří dík za vše, co nám společně vzniklo, navzdory všem nedokonalostem.“*

Hančin inscenační „rukopis“ vycházel obecně z následujícího:

- Potkat a dobře poznat skupinu dětí i každého jednotlivce
- Vypozorovat, co je pro dítě, děti aktuální, jaké téma otevřít
- Po večerech pečlivě vybírat literární předlohu, předlohy
- Vstoupit do příběhu prostřednictvím dílčích činností, něco spolu zažít a pak teprve seznámit děti s předlohou
- Rozehrávat různé etudy, improvizace, vytvořit prostor „pro zkoumání“ daného tématu a propojovat jej s osobní zkušeností dětí
- Nedrilovat, ale společně hledat a zkoušet
- Udržet příznivé klima bez porovnávání dětí, bez nezdravé soutěživosti, kdo je nejlepší a nejdůležitější
- Vytvořit produkt a podělit se o něj s diváky s cílem oslovit, bez ambic „vyhrávat“

1997

Kvak a Žbluňk jsou kamarádi

soubor Žabáci – 2 dívky z 8. třídy základní školy

Vznikla na námět knihy Arnolda Lobela *Kvak a Žbluňk jsou kamarádi*, která prvně vyšla v roce 1977. Jedná se o příběh dvou kamarádů, žabáka a ropušáka. Téma je výrazně

prosociální, postavené na vnímání odlišností, která jsou pro Hanku typická – jde o soužití dvou kamarádů.

Scéna byla tvořena ze štaflí, které rozdělovaly prostor na byt Kvaka, který byl uklizený a měl ustlanou peřinu. Na druhé straně štaflí měl byt Žbluňk, jehož byt byl bez ladu a skladu s neustlanou peřinou.

Tato inscenace obdržela diplom za hereckou složku, a to v březnu 1997 v Nýřanech na Regionální přehlídce dětských recitačních, divadelních a loutkářských kolektivů.

1999

Nevyplazuj jazyk na lva

soubor Chobotnice – Madla, Markéta, Martina, Lukáš, Helenka, Zdenda, Dominik, Prokop

Inspirováno stejnojmennou knihou Daniela Heviera z roku 1986. Jedná se o knihu s poezií pro děti. Z jednotlivých básniček byla vytvořena hravá koláž s využitím práce s předměty. Byly využity například tyto básně:

Šlapu, šlapu krokem husím,

proč tak šlapu, vždyť já musím.

Kdybych zůstal, kde jsem stál,

nikoho bych nepotkal.

Cesty nikdo nedohoní,

utíkají tam a zpět.

Zvol si jednu a jdi po ní,

poznáš celý širý kraj.

A víte, proč je Zeměkoule kulatá?

Protože ji všichni, velcí, malí, tátové a mámy, kluci, děvčata,

za ty roky řádně sešlapali.

Představení vznikalo hrou dětí s krabicemi a papíry. Propojilo pohyb, hlas, rytmus a fantazii. Pro každou jednotlivou báseň společně hledali divadelní zpracování. Nakonec

kousky poskládaly a vzniklo představení o básničkách, o skupině a o tom, jak si společně rozumíme.

V Plzni dne 10. dubna 1999 na Regionální přehlídce dětských recitačních, divadelních a loutkářských souborů získali Chobotnice postup na Celostátní Dětskou scénu, která se konala v červnu 1999 v Zábřehu na Moravě.

Na divadelních přehlídkách porota a diváci ocenili mnoho pěkných nápadů, které v inscenaci byly, ale bohužel nedržely příliš při sobě. V některých částech jim přišla inscenace přesycena a ztrácela temporytmus. Co všem utkvělo v paměti, bylo využití toaletního papíru – při jeho rozvinutí vznikly cesty, roztrháním útržků mlha, visící cáry byly rampouchy a z veškerého materiálu byla na konci vytvořena zeměkoule.

Týdeník Klatovska ze dne 5. května 1999 v rubrice Z vašich dopisů:

V dubnu jsme zažili „druhé Vánoce“

„Už se vám někdy stalo, že se vám chtělo smát i brečet najednou? A že jste potřebovali něco vykřičet do celého světa? My jsme zažili tenhle okamžik na Regionální přehlídce dětských divadelních souborů v Plzni, kde jsme si svým představením ‚Nevyplazuj jazyk na lva‘, inspirovaným básničkami Daniela Haviéra, vyhráli postup na národní přehlídku dětského divadla. Celostátní Dětská scéna 99 se bude konat v červnu v Zábřehu na Moravě a my budeme reprezentovat nejen naši klatovskou Základní uměleckou školu, ale celý náš západočeský region.

Po návratu z přehlídky na nás čekalo překvapení: od pana ředitele ZUŠ jsme dostali báječného plyšového lva a s chutí si na něj vyplázli jazyk (to pro štěstí). Tušíme, že nás do června čeká ještě hodně práce, ale momentálně prožíváme velkou radost z nečekaného postupu a o tu se chceme s vámi podělit. Držte nám v červnu palce.“

Děti ze souboru Chobotnice

2001

Celé léto v jednom dni

soubor Dámská jízda – skupina 11 lidí ve věku 14 – 16 let

členové – Majda, Jája, Martinka, Michalka, Renča, Lucka, Lenka, Zdeněk, Sandruška, Danča, Anetka

Inscenace vznikla z povídky Raye Bradbaryho Celé léto v jednom dni.

Na příběhu soubor zaujalo hlavně téma šikany a příchodu nového člena do party. Měli zkušenosti ze školy.

Scénu tvořil igelitový stan, který představoval skleněnou kopuly chránící obyvatele před deštěm. Byl využit reprodukováný hlas učitelky, který sděloval důležité informace posouvající děj. Dalším zvukem byl nahraný déšť, který na diváka přenesl přítomnost deště. Hlavní hrdinka byla odlišena kostýmním znakem – měla sytě žluté tričko, kdežto ostatní byli ve světlých zemitých barvách.

Soubor získal v dubnu v Chotěšově na Regionální přehlídce pro Plzeňský a Karlovarský kraj postup do celonárodního kola přehlídky v Trutnově.

2003

Z deníku CateCollmenové

soubor Křížaly v počtu 12 dětí ve věku 13-15 let

Příběh o šikanované dívce si děti vybraly na základě zkušenosti dvou členů souboru. Toto téma se pak stalo i při společném setkávání tím hlavním. Fiktivní postava Cate umožňovala dětem se s problémem vyrovnat. Prvotním záměrem nebylo vytvořit představení. Ale nakonec se ukázalo jako ideální tečkou za celým tématem. Klíčem k celé inscenaci byly živé obrazy a tetička čtoucí deník. Kostýmním znakem sloužila černá trička s logem akademické školy.

Inspirací pro inscenaci byl i divadelní zážitek z představení souboru Hop-Hop, kde se setkali s původní předlohou Briena Jagueuse Sedm strašidelných příběhů – RSB s ručením omezeným.

O výběru tématu rozhodla osobní zkušenost dvou dětí. Předlohu znali z představení ostrovského souboru Hop-Hop a sáhli po ní, když se s tímto tématem na vlastní kůži setkali.

Scénografie byla opět jednoduchá – stůl, židle, lampička. Velmi dobře fungoval připravený dramaturgický základ dvou rovin. Jednu rovinu tvořila tetička čtoucí deník a druhou rozehrané živé obrazy do krátkých situací. Aby byla prostředí ještě lépe oddělena byla využita práce se světly. Realitu čtoucí tety osvětlovala lampička a retrospektivně rozehrané živé obrazy pohyblivý reflektor, který sledoval pohyb postav na jevišti. Příkladně

zde fungovala divadelní zkratka a gradace děje. Funkčně využity byly metody a techniky dramatické výchovy, které už se v danou dobu tradičně objevovaly v dětském divadle.

V tomto roce byli součástí v pořadí třetí regionální přehlídky dětských divadelních, recitačních a loutkářských kolektivů - Chotěšovské slunce.

V červnu 2003 se zúčastnili celostátní přehlídky Dětská scéna v Trutnově.

2004

Lov na medvěda aneb Jak si hrají a o čem si vyprávějí eskymácké děti

Soubor Max a spol. Touto dobou se setkávali již třetím rokem. Eliška, Martin, Aleš, Marek, Vojta, Míša, Štěpka, Radka, Markétka, Kačka

Celá inscenace je tvořena ze dvou částí – básně Jiřího Žáčka Eskymácká abeceda a textu V. Stanovského a J. Vladislava O nevděčném medvědovi z knihy Strom pohádek z celého světa. Hrací prostor byl rozdělen na dvě části. V prvním se odehrával veršovaný text, kde se pracovalo s kolektivním projevem a souborovou recitací. Děti společně vytvářely obrazy – sáňkujeme, koulujeme a lov medvěda. Ve druhé části děti tvořily za pomoci igelitů postavy i prostředí. Scénografický materiál byl převážně igelit, a to v různých velikostech a provedeních.

V září 2004 se jako nejmladší soubor (žáci druhých a třetích tříd základní školy) účastnili v Jičíně celostátní dílny Dramatické výchovy ve škole.

Na krajské přehlídce dětského divadla Plzeňského a Karlovarského kraje ve Stříbře v sobotu a neděli 17. a 18. dubna 2004 získal soubor přímý postup na celostátní přehlídku.

Eva Machková o inscenaci v Deníku Dětské scény číslo 4.: *„Spíše mezi přednesová vystoupení bych osobně zařadila i Lov na medvěda, aneb jak si hrají a co si vyprávějí eskymácké děti souboru Max a spol ze ZUŠ Klatovy. Textovým východiskem je jednak básnička Jiřího Žáčka, jednak pohádka Jana Vladislava a Vladislava Stanovského ze Stromu pohádek z celého světa. Navazují na sebe tematicky a oba texty také přesně odpovídají věku 7-9 letých přednášečů. Do přednesu bych toto vystoupení řadila proto, že velmi důležitou roli tu má sbor a sborový přednes, faktem ovšem je, že tu jsou také vybudované situace mezi jasně definovanými postavami. Hana Švejdová s Evou Štichovou zde odvedly čistou, nápaditou*

práci, která svědčí vystupujícím dětem a přitom nabízí i divácký zážitek. Díky za pěkné vystoupení.“

2005

Kam vede ta cesta?

Soubor Křížaly

Dramatizace pohádkové prózy Gianniho Rodariho Cesta, která nikam nevede.

V září 2006 se představili na 12. celostátní dílně dramatické výchovy v Jičíně. Soubor se účastnil i Nahlížení 2005 v Bechyni.

V Tvořivé dramatice 1/2006 o nich Zuzana Jirsová napsala: *„Představení Kam vede ta cesta (Klatovy, ved. Hana Švejdová) vycházelo z pohádky Gianniho Rodariho a pojednávalo o rozhodnutí vydat se i cestou nevyšlapanou. Pout' výtvarně a divadelně zajímavě podaná nepřinášela však hlavní postavě výraznější problém, což vyvolalo otázky týkající se motivací postav a vyznění tématu. Představení lyrického ladění na diváky příjemně působilo svou čistotou a koncentrací hráčů.“*

2006

Pravdivý příběh Dicka Whitinktona a jeho kočky

soubor Max a spol

Dramatizace stejnojmenné pohádky Pavla Šruta z knihy Kočičí král. Inscenace vznikla částečně i na motivy britské legendy o Dickovi Whitinktonovi a jeho kočce.

V září 2006 se představili na 12. celostátní dílně dramatické výchovy v Jičíně.

Na Dětské scéně v Trutnově si v červnu v roce 2006 bohužel nezahráli, i když byli zařazeni do užšího výběru.

2008

Smrt panenky

soubor Křížaly členové – Efka, Andrejka, Zdeněk, Petra, Very

Soubor pracoval pod vedením Hanky Švejdové a Markéty Kubecové.

Představení vzniklo na motivy stejnojmenné povídky od Viktora Dyka. Hlavní hrdinou je malá Otylka, která se ocitá v těžké životní situaci. Její rodiče se hádají, ve škole panuje šikana. Otylka má jedinou kamarádku a tou je panenka Edda. Svěřuje jí veškerá svá tajemství. Jednoho dne v zápalu hádky matka vyhazuje z okna všechny věci, které jí připomínají otce Otylky, bohužel z okna letí i panenka Edda, která byla dárkem od otce. Bohužel Otylka následuje svou jedinou kamarádku ...

Pozorujeme, jaké tragické následky může mít rozpad rodiny.

Soubor jako klíč k představení využil dva vnitřní hlasy matky, jeden je pozitivní a druhý negativní. Dvě děvčata, jako dva vnitřní hlasy, nám komentují živé obrazy (především chování muže), kterými začínaly jednotlivé scény. Příběh sledujeme hlavně z pohledu ženy. Na každém kraji scény jsou paravány a uprostřed je židlička. V představení byla využita jednoduchá instrumentální hudba ze záznamu a červené světlo pro zvýraznění emocí některých scén.

Účastnili se 19. celostátní dílny středoškolské dramatiky mladého divadla, které se uskutečnilo v říjnu v roce 2008 v Kulturním středisku města Bechyně.

2009

Jukiko

soubor MAX a spol

Představení vzniklo na námět japonské pohádky Kočičí palác – převyprávění Zlaty Černé a Miroslava Nováka z knihy Prodaný sen.

Účastnili se krajské přehlídky Dětské scény Tartas v Dobřanech v roce 2009.

2010

Když nehrozí, tak nehrozí

soubor MAX a spol

členové – Martin (Max), Nikola, Eva, Jana, Terka, Adam, Martin, Štěpán, Honza

Inspirováno pohádkou Pavla Šruta Kuchař Sam a mořské panny. Účastnili se krajské přehlídky Tartas v Dobřanech v roce 2010.

2012

Říše AGORD

soubor TýnomTánom

členové – Eva Petrová, Maryam Amina Koucha, Jan Malát, Martin Čepický, Matěj Hyt'ha, Eliška Červená, Darina Korčíková, Simona Martykánová, Markéta Purschová, Adéla Sýkorová, Adéla Kotěšovcová, Klára Vitáková, Julie Müllerová, Bára Samohejlová, Toušková Tereza, Bělochová Šárka

Soubor byla parta šestnácti dětí ve věku 10-12 let. V tomto roce pracoval pod vedením Hanky Švejdové a Markéty Lukášové (Kubecové).

Na náměty stejnojmenné knihy Daniela Havier, která vyšla v roce 2001 v nakladatelství Amulet. Hlavní postavou je Lucinka, která se nudí, hledá něco a neví co. Autor uvádí dívku do světa iluzí vyvolaných drogou. Tam se z ní stává Halucinka, která na své cestě potkává pokašitele i lidi ovládané drogou, ale nakonec zvítězí nad sebou i pokašiteli a vrátí se zpět.

Soubor se pokusil o zajímavé ztvárnění tohoto fantasy příběhu prostřednictvím velké látkové plachty, která naznačuje říši Agord a dále je s ní pracováno jako se znakem říše Agord a je přeměňována na další prvky říše – květ Oldimámu, tělo Satanovo a podobně. Představení je hodně provázáno rytmem, pohybem a slovní ozvěnou. Soubor si byl vědom toho, že představení nemusí být pro diváka dostatečně čitelné a srozumitelné, ale na tomto problému vytrvale pracovali.

Účastnili se krajské přehlídky Tartas v Dobřanech v roce 2012.

Jakub Doubrava o inscenaci napsal: „*Různé způsoby práce i sdělení se projevovaly tu ve formě vycizelovaného pevného tvaru s jasnými konturami, pevnou formou i vedením nejmenších herců (Kocourek Modroočko, Pošťácká pohádka), tu v obrazově zajímavém rozpracovaném výtvarném divadle (Cesta do říše Agord), které samo bylo invenčně daleko zajímavější než plakátově působící knižní předloha Daniela Heviera.*“

4. SEMINÁŘE

Proč se Hanka rozhodla dělat semináře a podílet se na vzdělávání pedagogů, odpovídá sama:

„...PROČ? Protože mi není jedno, jakou stopu tu na tom světě lidským jednou zanechám. Zda stopu, co na podlaze utírá se, anebo stopu, která trvá v čase a třeba v někom otiskla se. Proto se o vše, co jsem za svoji praxi nasbírala, dělím s ostatními, předávám dál, aby až to jednou všechno zapomenou, kousek mého pedagogického a lidského věna na tomto světě zůstalo...“

Hanka díky svému vztahu k dětem, svému tvůrčímu duchu i zápalu pro pedagogickou práci vyšlapala svoji specifickou pedagogickou cestu, dokázala vytvořit neskutečné množství výborných celků postavených na nejrůznějších tématech, kterých by byla škoda, aby zůstaly někde zapomenuty. Proto se rozhodla, že bude své zkušenosti předávat dál prostřednictvím vzdělávání dospělých – prioritně pedagogů předškolního vzdělávání a dramatické výchovy s nejmladšími dětmi.

O Hančiny semináře je velký zájem ve vzdělávacích centrech, institucích i konkrétních mateřských školách. Jako lektorka objíždí celou republiku. Pro hladký, a hlavně efektivní průběh seminářů vyžaduje maximálně 20 účastníků. Ideálním prostorem je velká učebna se židlemi, které se dají uspořádat do kruhu. Semináře aktuálně nabízí přímo pod svou firmou (OSVČ) nebo zprostředkovaně přes různé organizátory vzdělávání v ČR.

Prioritně se semináře orientují na předškolní děti a jejich vzdělávání prostřednictvím situačního a prožitkového učení, dramatické výchovy, individualizovaného vzdělávání vždy v propojení s praxí. Seminaristé si odnášejí praktické nápady, náměty, činnosti a hry, ale i principy předškolního vzdělávání, které se propojují s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Jak sama Hanka popisuje zrod seminářů?

„Po 36letech praxe s předškolními dětmi jsem školku, v níž jsem pracovala více než čtvrt století, z vlastního rozhodnutí a samozřejmě že ne bezdůvodně opustila. Někdy je prostě třeba něco ukončit, aby se člověk znovu nadechl a mohlo něco začít. Momentálně tedy nejsem s dětmi ve školce fyzicky přítomná, ale duchem jsem s nimi pořád. A tak ten čas, co teď aktuálně mám, věnuji opět dětem a předškolní pedagogice, stejně jako všem pedagogům, kteří se dětem věnují. Mám dost nasbíráno na to, abych využila mezičas a rozdělila se o to, co jsem díky dětem objevila a co jim chci vlastně vrátit v podobě setkávání s učiteli, studenty i prostřednictvím publikační činnosti. Takto nabízím i vám.“

Přehled seminářů, které Hanka v současné době nabízí:

JABLKO SE NESROVNÁVÁ S HRUŠKOU

- Individualizace vzdělávání v praxi mateřské školy

BUM BUM RATATA, VALÍ SE K NÁM MRŇATA...

- Vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

NEMLUV O TOM, UDĚLEJ TO.

- Prožitkové učení v praxi mateřské školy

VELKÁ NOVINA PŘÍBĚH PRÁVĚ ZAČÍNÁ...

- Práce s příběhem a pohádkou v praxi mateřské školy

POVÍDÁM, POVÍDÁM POHÁDKU...

- Hrajeme si s lidovými pohádkami v souvislosti s integrovaným vzděláváním dětí v mateřské škole

HUTUTU, UŽ JSME TU...

- Říkadla a rituály v praxi mateřské školy

ABCD KOČKA PŘEDE, ČÍST ONA VŠAK NEDOVEDE...

- Čtenářská pregramotnost v mateřské škole

MĚLA BABKA ČTYŘI JABKA...

- Matematická pregramotnost v integrovaném vzdělávání v mateřské škole

KLIKYHÁKY, TŘESKY, PLESKY, HRÁT SI BUDEM SPOLU ČESKY...

- České tradice a pranostiky v praxi mateřské školy

ROK JDE POŘÁD DOKOLEČKA, NIKDY NEJDE NAZPÁTEK...

- Rok a roční období v mateřské škole

TO BY SE MĚLO PROZKOUMAT...

- Dramatická výchova v mateřské škole

MÉNĚ JE VÍCE...

- Tvorba třídního vzdělávacího programu v praxi mateřské školy a tvorba třídních vzdělávacích programů postavených na příběhu v praxi mateřské školy

AŽ NENÍ PLÁNOVÁNÍ TRÁPENÍM

- Plánování integrovaných celků v rámci TVP (prakticky) - cíl, činnost, výstup

5. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Přání „rozdělit se o své pedagogické věno“ nastřádané díky dětem za dobu 40leté praxe si Hanka naplnila i v publikační činnosti.

Hanka jako autor

- Švejdová, Hana. *Endele, bendele, tak i tak, budeme si spolu hrát: [praktické náměty na tvořivé a dramatické činnosti v předškolním vzdělávání]*. Praha: Raabe, ©2014. 82 s. Dobrá škola. Náměty na tvořivé a dramatické činnosti; 1. ISBN 978-80-7496-078-9.

Kapitoly: Sám tu šišku neunesu

My jsme malí trpaslíci, to nám každý dosvědčí

Endele, bendele, tak i tak, budeme si spolu hrát

- Švejdová, Hana. *Kůry, můry, ven, ať je krásný den: [praktické náměty na tvořivé a dramatické činnosti v předškolním vzdělávání]*. Praha: Raabe, ©2014. 92 s. Dobrá škola. Náměty na tvořivé a dramatické činnosti; 2. ISBN 978-80-7496-079-6.

Kapitoly: Tři medvědi a babka Chňapka

Zelená se louka

Kůry, můry, ven, ať je krásný den

Každý strom je trošku králem

- *Obletět svět přál bych si hned: tvoříme, poznáváme a hrajeme si: [projekty podporující prosociální chování dětí v mateřské škole]*. Praha: Raabe, ©2012. [109] s. Tvoříme, poznáváme a hrajeme si; 1. ISBN 978-80-87553-46-6.

Kapitoly: Nermalujte čerta na zed'

Pořádaly koblihy, masopustní dostihy

Propáníčka, projáníčka, máme všichni namále aneb Nedělej z komára velblouda a s chutí do jara

Obletět svět přál bych si hned...

Anotace: Knihy obsahují praktické náměty na tvořivé a dramatické činnosti pro skupiny dětí předškolního věku. Obsah je vždy rozdělen do třech tematických celků. Každý z celků obsahuje metodický přehled, ve kterém je popsána základní charakteristika integrovaných celků, vzdělávací východiska, dílčí vzdělávací cíle, délka realizace celků, ideální věková skupina, nabídku činností a co k úspěšné realizaci pedagog potřebuje. Hanka k jednotlivým celkům připisuje i důležité postřehy pro hladký průběh celku, ale i zajímavé informace pro úspěšnost pedagogické práce. V přílohách jsou uvedeny v plném znění využitě literární předlohy, což je pro využití knihy v praxi velmi efektivní.

Hanka jako spoluautor

- Svobodová, Eva a kol. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Vydání první. Praha: Portál, 2017. 199 stran. ISBN 978-80-262-1243-0.

Její kapitoly: Učitel mateřské školy a zpětná vazba od dětí

Anotace: Hanka se v této kapitole snaží učitelům nabídnout trochu jiný pohled na sebereflexi, která nemusí být vždy objektivní. Ale pokud budou reflexi provádět děti (jsou upřímné) a nabízet pedagogovi jakési zrcadlo, bude závěr sebereflexe realističtější. Hanka popisuje případovou studii, která se zaměřuje na klima třídy a osobnost učitele. Položila si několik jednoduchých otázek, na které si prostřednictvím her s dětmi hledala odpověď. Vše je uváděno na příkladech z praxe. V nabídce jsou vypsány i konkrétní hry a říkadla, která lze využít. Nabízí i práci s příběhem Slavné vynálezy pana Žvýkačky z knihy V každém lese je myš, která hraje na housle od Gina Ruck-Pauquetové.

- Svobodová, Eva a Švejdová, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 167 s. ISBN 978-80-262-0020-8.

Anotace: Tato kniha patří mezi mé nejoblíbenější publikace o dramatické výchově v mateřské škole. Je psána pro pedagogy začátečníky, a tedy jazykem srozumitelným. Nabízí mnoho praktických nápadů a příkladů z praxe, pro lepší pochopení situace. Najdeme zde tematické celky o Pejscích z malého náměstí, O Nanynce a Pepíčkoví, O perníkové chaloupce,

O stromech. Autorky prostřednictvím ukázek z praxe přibližují čtenáři metody a techniky dramatické výchovy. Není opomenuta ani hra a její principy. Zaměřují se hlavně na prožitkové učení, na příběhy a pohádky v mateřské škole. Ráda bych vyzdvihla pátou kapitolu, kde autorky popisují pedagogickou improvizaci. Jak si poradit s tématy, se kterými děti do mateřské školy přijdou. A jak se nezaleknout ani tématu o teroristech.

- Svobodová, Eva, Šmeralová Eva, Švejdvová Hana a Váchová Alena. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

Její kapitoly: Prožitkové učení v mateřské škole

Příběh a jeho role v předškolním vzdělávání

Anotace: V kapitole o prožitkovém učení Hanka popisuje, jak takové učení v praxi vypadá a funguje. Popisuje prožitkové učení i z teoretického hlediska. Samozřejmě přidává, jak je jejím zvykem, příklady z praxe. Například – jak dětem předat informace o jablku a pečení štrúdlu. Mohou si o receptu dlouho povídat, ale je lepší si na pečení zahrát nebo ho upéct. Jak si užít první jarní den – využít obrázky, ale lepší je se vydat ven a objevovat, kde už se jaro ozývá.

V druhé kapitole se na začátku podíváme na teorii příběhu a jeho funkci ve společnosti. Hanka vyzdvihuje příběhy, které jsou dětem blízké svým obsahem. Například vlastní zkušenost učitelky s úrazem a ukázkou jizvy, když po sobě děti hází kameny. Podrobně sděluje čtenáři, jak jemně s příběhem před dětmi předškolního věku zacházet. Popisuje techniky a metody práce s příběhem. Všechno názorně propojuje s dramatickou výchovou. Zmíní se i o filozofii pro děti. Nastíní, jak se příběh může stát základem pro tematický celek.

- Ulrychová, Irina, Švejdvová, Hana a Gregorová, Vlasta. *Hrajeme si s pohádkami: dramatická výchova v mateřské škole a na 1. stupni základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 120 s. ISBN 80-7178-355-2.

Její kapitoly: Slípka Pipka, Čert a Káča

Anotace: V obou případech se jedná o detailně rozpracovanou tematickou lekci. Hanka vždy zmiňuje pramen příběhu, počet dětí na lekci a jejich věkové rozmezí, cíle lekce, časové rozvržení, pomůcky. Líbí se mi, jak Hanka oproti dalším autorkám v knize dokáže hlavní téma příběhu ještě dál rozvést. Přidává ukázky z praktického života a z vlastní zkušenosti. K práci využívá hlavně předměty a věci, které jsou v běžné třídě k mání.

Odborné recenze

- Kupcová, Zuzana, Nádvoříková, Hana, Růžičková, Veronika, Svobodová, Eva, Vondrušková, Alena. *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. 1. vydání. Praha: Raabe, 2016. 270 stran. ISBN 978-80-7496-292-9.

Recenze je dostupná online na: <http://www.raabe.cz/aktuality/recenze-tradice.aspx>

Hančiny autorské metodické brožury (vydané v edici Hanka pod vlastním IČ)

Metodické brožury předškolního vzdělávání – „HANKA“ Mgr. Hanka Švejdová, IČO 03763447

PODZIM 1: Není babka jako babka a drak jako drak (pravidla v praxi hrou a s využitím příběhu)

Kapitoly:

Šlapeme si do školky

O Šípkové babici sudici

Měla babka trnku

Není babička jako babička

O švestkové babičce

Drak a vrány

PODZIM 2: Prý tam roste houba hadí...(podzim s autorskou pohádkou od Františka Nepila – O hadovce smrduté)

Kapitoly:

Start do tématu v praxi

Realizace v praxi

Práce s příběhem

Pár slov na závěr

Plánování integrovaného celku

PODZIM 3: Trampoty čepice (pozdní podzim s autorským příběhem a Zeměkoulí, na motivy básnička Jiřího Žáčka – Kloboukovy trampoty)

Kapitoly:

Plánujeme – podzimní integrovaný celek	– Vezmem čapku, třesky plesky, i v zimě nám bude hezky
Hrajeme si	
– Ale, ale, copak je to, to už končí „babí“ léto?	– Já tu čepici nechci!
– Už je konec podzimu, těšíme se na zimu	– Šla čepice do prodejny hlav

PODZIM 4: Čas dýní, dušiček, tmy a rýmy (listopadové období s nejen českými tradicemi, s využitím příběhu Františka Nepila – Hřbitov se jen zdá smutný – z knihy Zobáček mi namaluj červeně)

Kapitoly:

Už je konec podzimu, sháním novou peřinu	Halloween
Dušičky
Líně žije dýně	Zima, zima samá rýma
– Dýňově dny ve školce	
– Hra s příběhem: Jedna dýně sportovkyně (báseň Josefa Hanzlíka)	

ADVENT 1: Je PROSINEC a nejen vrabec prosí (aneb o Adventu, čertech a lidech včetně českých tradic)

Kapitoly:

- Už je konec podzimu, těšíme se na zimu
- Od Martina do Vánoc prozpíváme celou noc aneb adventní pranostiky
- Advent už nám začíná
- Elce pelce do pekelce a z pekelce ven

Nemalujete čerta na zed' aneb jmenovala se Káča (píseň Byla jedna Káča – Pavla Jurkoviče s textem Věry Provazníkové a upravený Hankou)

Mik miku mikuláš, přišel s čertem na koláč aneb do školky přichází Mikuláš

ADVENT 2: O JEŽÍŠKOVI a o Vánocích taky (aneb nadělme si ČESKÉ Vánoce včetně podnětů na vánoční besídku, na motivy příběhu Josefa Čapka – O Vánocích, které nechtěly být)

Kapitoly:

Vánoce přede dveřmi	– O tom, jak přišel na svět Ježíšek
O tom, jak se narodil Ježíšek	– Návrat na Zelenou louku
– Co se tenkrát stalo na Zelené louce	– Text koledy k dramatizaci
– Jak se stalo něco, co nikdo nečekal	Vánoce, Vánoce, přicházejí

ZIMA 1: NOVÉMU ROKU vinšujem (aneb o vzpomínkách, přáních, králích, prezidentech a vladařích i s příběhem)

ZIMA 2: MASOPUST držíme, nic se nenudíme (aneb jak si zažít PŮST, včetně křičopustu, o nudě a následcích, o českých tradicích...)

JARO – VELIKONOCE: Něco ťuklo, vejce puklo (aneb české velikonoční tradice a příběh "Proč se o Velikonocích malují vajíčka" od Josefa Bruknera)

Kapitoly:

Huš, huš, huš, uteč, zimo, už	Velikonoce se blíží
Jak dřív naše babičky vyháněly zimu	Nabídka velikonočních činností
Hody hody to to tíží	

JARO 2: Zlobím, zlobíš, zlobíme aneb pravdivě do jara (o mláďatech a zlobení ve hře i s příběhem od Maurice Sendeka Tam kde žijí divočiny)

Kapitoly:

Ententýny tralala vyběhneme do jara

– Práce s knihou Tam, kde žijí divočiny

Povídám ti nezlob!

– Doma je doma aneb od zkušenosti k poznání

Tam, kde žijí divočiny

– Kdo je Max?

Maxi, nezlob! Aneb od procesu k produktu

MY JSME MALÍ TRPASLÍCI – práce s pohádkou

Brožura z nové řady, jak pracovat s pohádkami v mateřské škole. Východiskem jsou dvě básničky a pohádka O Sněhurce a sedmi trpaslících. A my společně zjistíme, že nejen trpaslíkům, lidem se to taky stává, prozkoumáme, že jsou lidé hodní i lidé zlí, a že nikdy není tak zle, aby zas nebylo dobře. Brožura obsahuje mnoho praktických činností směřujících k porozumění poselství pohádky.

JÁ, TY, MY DOHROMADY – RITUÁLY v praxi mateřské školy

Brožura obsahuje nabídku nejrůznějších rituálů pro práci s dětmi, aby nám ve školce bylo spolu hezky: osvědčené svolávačky ke společné hře, zdravíci a prosociální rituály, rituály eliminující nežádoucí chování dětí atd. Všechny rituály jsou opakovaně ověřené v praxi.

Připravuje se k tisku:

PRÁCE S LIDOVÝMI ČESKÝMI POHÁDKAMI

JEDNA CELÁ MEDVĚDÍ (práce s autorskými pohádkami)

TENHLE MĚSÍC KVĚTEN HÝBE CELÝM SVĚTEM (od máje do finále roku včetně rozloučení před prázdninami)

AŽ NENÍ PLÁNOVÁNÍ TRÁPENÍM... (jak funkčně a smysluplně plánovat)

6. PRÁCE S LOUTKOU

První setkání s divadlem si Hanka prošla přes loutky. Nikdy se nechtěla stát herečkou a hrát divadlo. K loutkovému divadlu se nedostala z toho důvodu, že by chtěla prezentovat sebe jako herečku, ale při praxi s dětmi v mateřské škole si ověřila, že dítě s ohledem na svébytné vývojové potřeby na ožívování hraček, ožívování předmětů velmi dobře reaguje. A že když se bude vyjadřovat prostřednictvím předmětů, loutky, panáka, že je dítě zaujaté, jeho pozornost je soustředěná a dítě se aktivněji činností zúčastňuje. A tak začalo Hančino „koketování“ s loutkovým divadlem.

Začala docházet do amatérského loutkového (marionetového) souboru Brouček, který založili Antonín Průcha a Oldřich Smola pod Městským kulturním střediskem v Klatovech a funguje dodnes. Současně Hanka v Klatovech hledala někoho, kdo by se k ní přidal a měl chuť hrát dětem loutkové divadlo. Měla potřebu dětem a do mateřských škol vrátit práci s loutkou, maňásky, probudit zájem o amatérské loutkové divadlo. Nikoho zpočátku nenašla, a tak začala hrát malé loutkové drobničky sama (např. podle pohádek z leporel „Co mělo káčátko k večeři“ atd.). Nakonec ke spolupráci získala sousedku a pozdější kolegyni z mateřské školy Miroslavu Baxovou a vzniklo loutkové Duo Jen tak.

Loutkářské začátky byly nesnadné, Hanka se zúčastňovala všech dostupných seminářů týkajících se loutkářské práce, v letech 1987-1989 absolvovala Lidovou konzervatoř loutkového divadla organizovanou Krajským národním výborem – odborem školství, mládeže a tělovýchovy v Plzni, kde se pod vedením Lud'ka Richtera věnovala práci s loutkou.

Hanka se zúčastnila mnoha okresních, krajských loutkářských přehlídek a s Duem Jen Tak i se souborem Brouček vystoupili na Loutkářské Chrudimi:

Dračí pohádka – Švejdová, Baxová

Jaroslav Ipser a Dáda Weisová a soubor Duo Jen tak

Loutkářská Chrudim 1987

Marnost nad marnost – Švejdová, Jindřichová

Alois Mikulka a soubor, Brouk

Loutkářská Chrudim 1990

Čmáranice a Čmáranina – Švejdová, Baxová

Daniel Heviér a soubor Duo Jen tak

Loutkářská Chrudim 1990

O Ježibabce s mlsným nosem – Švejdová

Alois Mikulka a Hana Švejdová

Loutkářská Chrudim 1991

Krom uvedených nominovaných představení byla Hanka dramaturgem, režisérem mnoha dalších drobných loutkových představení, na práci s předmětem a loutkou se zaměřovala při vedení dětí v rámci LDO, pod jejím vedením vzniklo nesčítelně drobných loutkových etud, loutkově zpracované poezie atd.

Loutky všeho druhu, stejně jako výpravu k představením si vyráběla sama, s dětmi, s kolegyní, často ve spolupráci s manželem, který po celé ty roky zajišťoval nezbytný technický servis, aby vše technicky fungovalo tak, jak byla potřeba.

V rámci mateřské školy Hanka uplatňovala:

- Divadlo s dětmi
- Divadlo pro děti hrané dospělými
- Divadlo spontánní – kde si děti hrály různé pohádky a příběhy s dostupnými předměty i loutkami samy.

Hanka není a nikdy nebyla příznivcem nadřilovaných dramatizací s předškolními dětmi, nejlépe na besídku. Z představy nadřilované dramatizace má osypky dodnes. Proti dramatizaci – elementárnímu divadelnímu útvaru Hanka vlastně nic nemá, ale velmi záleží na tom, jaký tvůrčí proces výsledku předcházela, kdo, kdy a jak dětem poezii a prózu nabízí. Vytrvale

na svých seminářích vede už léta učitele k rozlišování dramatické výchovy a dramatizace a společně s nimi sdílí mnoho příkladů z praxe s ohledem na vývojové potřeby a možnosti předškolních dětí.

ZÁVĚR

Pokusila jsem se podle svého vědomí a svědomí s oporou o dostupné dokumenty i literaturu nahlédnout do osobního i profesního života Hanka Švejdové, jehož jsem byla od dětství součástí.

Sama jsem se rozhodla vydat se stejnou profesní cestou jako moje někdejší učitelka Hanka. Dokonce bych si přála následovat i její cestu lidskou, udržet si celý život dobré partnerství, mít zdravé děti, být jednou šťastnou babičkou a až mi bude tolik jako Hance dnes, brát život i pedagogickou práci stále s úctou a nadhledem. Být empatickým člověkem plným energie.

Co si ze setkání s člověkem a učitelkou jménem Hanka Švejdová odnáším do svého života já, v čem bych po vzoru Hanky chtěla pokračovat?

- Mít úctu k dítěti, k dětem, k lidem
- Vzdělávat děti a svoje vzdělávání postavit na důvěře k dítěti
- Vydržet s dechem, nevzdávat se při běžných nezdarech, překážkách životních i profesních
- Aplikovat dramatickou výchovu a její metody v praxi
- Mít spoustu nápadů, inspirovat se u druhých a zároveň se o svoji dobrou praxi a zkušenosti s druhými rozdělit
- Celoživotně se vzdělávat
- Mít šťastnou rodinu a oporu v partnerovi
- Stejně jako Hanka bych si přála zanechat na světě vlastní stopu „... stopu která trvá v čase. A třeba v někom otiskne se.“

S Hankou Švejdovou jsem ušla kus společné cesty, stejně jako mnozí jiní, je pro mě bezesporu inspirativním a příkladným pedagogem předškolního vzdělávání, který by neměl být opomenutý.

Proto bych chtěla celou práci a společnou cestu, která nás někam dovedla a stále nekončí a pokračuje, uzavřít verši Tomáše Pěkného z knihy Havrane z kamene:

„A lidské cesty...

Kresby prstem v kůře

odněkud někam

Nikam odnikud.

A cesta úvozem

A cesty mezi poli

A cesty z oblázků přes drkotavou vodu.

A cesty podle zdí

A cesty mezi stromy.

A cesty ke křížku

A c e s t y k ř í ž e m k r á ž e m ...“

Seznam literatury

- Bláhová, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatický výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS, 1996, ISBN 80-7068-070-9
- Fulghum, Robert. *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské škole*. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0831-6
- Machková, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2007, ISBN 978-7331-089-9
- Marušák, Radek, Králová, Olga a Rodriguezová, Veronika. *Dramatická výchova v kurikula současné školy: využití metod a technik*. Praha: Portál, s. r. o., 2008, ISBN 978-80-7367-472-4
- Millarová, Sussane. *Psychologie hry*. Praha: Panorama, 1978, ISBN
- Opravidlová, Eva. *Předškolní pedagogika*. Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5107-8
- Pavlovská, Marie, Zora Syslová, Bohumíra Šmahelová. *Dějiny předškolní pedagogiky*. Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5981-8
- Průcha, Jan, Walterová, Eliška a Mareš, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-647-6
- Příhoda, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky I*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1967, ISBN 16-905-67
- Splavcová Hana, Kropáčková Jana. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, s. r. o., 2016, ISBN 978-80-262-1042-9
- Svobodová Eva, Švejsová Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, s. r. o., 2011, ISBN 978-80-262-0020-8
- Svobodová Eva, Vítečková Miluše a kol. *Osobnost předškolního pedagoga*. Praha: Portál, s. r. o., 2017, ISBN 978-80-262-1243-0
- Svobodová, Eva a kol. *Vzdělávání v mateřské škole*. Praha: Portál, s. r. o., 2010, ISBN 978-80-7367-774-9
- Ulrychová, Irina, Gregorová, Vlasta, Švejsová, Hana. *Hrajeme si s POHÁDKAMI*. Praha: Portál, s. r. o., 2000, ISBN 80-7178-355-2
- Valenta, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008, ISBN 978-80-247-1865-1
- Way, Brian. *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*. Praha: ISV nakladatelství, 1996

Časopisy a brožury

Tvořivá dramatika. Praha: ARTAMA (NIPOS); Sdružení pro tvořivou dramaturgii; katedra výchovné dramatiky Divadelní fakulty AMU. 1990-. 3x ročně. ISSN 1211-8001.

Informatorium 3-8. Praha: Portál. 10x ročně. ISSN 1210-7506

RAADCE předškolního vzdělávání po celý rok. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 1992-2012.
ISSN 1802-8179

Deník dětské scény. Trutnov.

Internetové zdroje

Hanka Švejdová. <https://hanka-svejdova-eshop.webnode.cz/>

Přílohy

1) Vzpomínky na setkání s Hankou

Vzpomínka žáků, studentů, dětí

„Setkávání s Hankou pro mě nikdy neznamenaly jen hodiny dramaťáku, byly to především hodiny plné sdílení vlastních pocitů, zážitků a vlastně celkového osobního růstu. Když na to dneska vzpomínám, byly to vlastně nejdůležitější a nejbáječnější chvíle z celých těch školních let, tak moc mi to všechno zůstalo v paměti a pod kůží. Dramaťák jako takový byl super, ale bez Hanky by to mělo jen poloviční šťávu. To, jak nás dokázala vtáhnout do příběhu, do role, do hry nebo jen tak do „obyčejného“ povídání. Mám všechny naše hry, naše výjezdy na divadelní dílny i další zážitky živě před očima. Jako učitelky dramaťáku jsem si jí vážila hlavně proto, že dělala všechno na sto procent a dokázala nás s chutí vtáhnout do jakékoliv činnosti. Nejvíce jsem si jí ale vážila jako člověka. Byla pro mě něco jako druhá máma. Pamatuji si, že si na kohokoliv z nás udělala vždycky čas, a snažila se tam pro nás být nejen tou „učitelkou“, ale hlavně chápavým a respektujícím člověkem a partákem. Něco z její moudrosti nezapomenu nikdy. Kromě toho pro nás byla neskutečně vtipným člověkem, užili jsme si fakt spoustu legrace a ještě teď se musím smát, když si na některé situace vzpomenu. Jsem moc ráda, že jsem měla tu příležitost Hanču v životě potkat.“

V. K.

„Hanka byla ta nejlepší učitelka dramaťáku, jakou jsem mohla mít. Pamatuju si moc dobře, jak jsem se na dramaťák vždycky těšila na divadlo, kamarády a naši Hanku. Na začátku hodiny jsme vždycky v kruhu řekli, co nás v týdnu potěšilo nebo co nás naopak trápí, a když měl někdo problém, vždy dostal moudrou radu. Myslím, že problémům svého sedmiletého já, bych se teď asi dost nahlas smála. Ale bylo to super, navzájem se podpořit se zbytkem kolektivu a mít u sebe dospělého, který se nijak nepovyšuje a bere nás také vážně. Rodiče nám v té době občas nerozuměli, ale Hanka nám rozuměla vždycky. Nebo alespoň mně, co si pamatuji. Hanka zavedla na dramaťáku spoustu miloučkových tradic, na které moc ráda vzpomínám. Například zapečetění ruliček papíru s přáním do nového roku. Ty se schovaly a vytáhly až další rok. Doted' některé mám a ty vzkazy pro mé budoucí já na konci jsou k popukání. Moje nejoblíbenější hra byla asi Palas Athéna, ale byla jsem nadšená

pro všechno, co jsme na dramaťáku dělali. Někdy bych se do té doby ráda vrátila. Díky Hance byl dramaťák moje druhá rodina.“

M. A. K.

„Hanka Švejdrová byla, je a bude navždy má nejlepší paní učitelka z mateřské školy. Je to laskavá a skromná žena a naučila mě říkat ř, držet pořádně lžici při obědě a odnaučila mě jíst písek na písku ve školce. Když jsem vyšla ze školky a šla do první třídy základní školy, měla jsem velmi vážný úraz hlavy a musela na operaci. Nejen, že mi Hanka posílala pohlednice do Plzeňské nemocnice, aby mi bylo lépe, ale navštěvovala mne i po odchodu z nemocnice doma a byla mi oporou, kamarádkou a nejlepší paní učitelkou. Dále mne naučila hrát divadlo, moje první role našťvané kuchařky získala obrovský úspěch. Na dramatický kroužek jsem docházela do svých deseti let a zde se naše cesty rozešly. Je to silná žena, učitelka a maminka a dává dětem a rodičům sebe. Píše odborné publikace, věnuje svůj čas všem okolo a dává jim úsměv a neskutečnou energii - za to jí moc děkuji. Pokud bych ji měla srovnat s nynějšími učiteli, je opravdová profesionálka.“

E. N.

„Hanka patřila mezi mé nejoblíbenější učitelky. Vedla dramatický kroužek, kterého jsem se účastnila. Hanka je milá, veselá a velmi dobře si rozumí s dětmi. Mnoho jsem se od ní naučila a byla vždy mojí inspirací.“

D. K.

„Do školky jsem se jako malý vůbec netěšil. Nutili mě tam jíst věci, které mi nechutnaly, spát, když se mi nechtělo a hrát si s ostatními, i když jsem si sám chtěl stavět hrad. Prostě jsme byli “třída”, skupina dětí, která má držet standard. Dá se říct, že první rok ve školce ze mě udělal na dalších deset let vegetariána, a i tam vznikla nechut' k dalším potravinám, které nejím do dnes. Hanka Švejdová byla jiná, tenkrát byste řekli alternativní, dnes už víme, že ona byla ta výjimečná správná paní učitelka. Zajímal jsem ji já, zajímalo ji každé dítě jako osobnost, podporovala tvořivost, podporovala vlohly, individualitu. Nevadilo jí nechat mě stavět z kostek, když si ostatní hráli na babu, nemusel jsem jíst tlusté maso a dokonce jsem skončil na dramaťáku, kde odemkla mé divadelní vlohly - které se ukázaly být slepá větev - ale stejně,

ona je důvod, proč na školku nakonec vzpomínám s úsměvem a rád a na Hanku Švejdovou nikdy nezapomenu, kéž by všechny paní učitelky viděly svět a děti tak jako ona.”

L. H.

„Hanka byla úžasná učitelka. Nerozdělovala děti – každého měla stejně ráda. Vedla super dramáček. Sbírala slony..., jednou nás vzala všechny k sobě domů a ukazovala nám je. Bydlela ob 2 paneláky ode mě a měla narozeniny ve stejný den, jako já - 20. 6. a do teď, když ji potkám, tak se zdravíme.“

P. S.

„Pamatuju si ji jako opravdu hodnou osobu plnou dobré nálady.“

J. M.

„Byla hrozně milá a ty hodiny s ní mě hrozně bavili a motivovali.“

„Pamatuju, jak jsme byli hrát představení Lovci tuleňů (nejspíš – přesný název si nevybavuju, ale lovili jsme tuleně) asi ve Stříbře. Mimo naše představení jsme měli možnost zhlédnout další hry a vybavuju si zejména jednu, velmi dlouhou a nudnou. Nicméně, po představení se nás Hanka ptala, jak se nám líbilo a jeden můj tehdejší kolega to okomentoval přibližně slovy "hodně dlouhý a nudný". Na to nám Hanka vysvětlila, že i přesto, že má pravdu, se všichni hodně snažili a měli bychom být schopni to ocenit alespoň tak a neohánět se jenom kritikou. Ukázala nám, že bychom měli být pokorní a mít nadhled.“

A. H.

„První, co si vybavím, když se řekne Hanka, tak je to radost, laskavost, úsměv, trošku etno, krásný rukopis, přáníčka a samozřejmě divadlo. Hanka se usmívala snad celou dobu, co jsem ji znala. Na dramáček s ní jsem začala chodit už na prvním stupni a potom až do doby než nás "přenechala" Markétě. Hanka byla asi jediná ženská, která mi voněla cigaretou. Vlastně ani nevím, jestli kouřila, ale mám takový pocit, že ano. Líbil se mi vždycky její ‚sklad‘ - taková ta kancelář vzadu, která byla plná šátků, kostýmů, prostě věcí. Vybavuju si ji jenom dětskýma očima, protože v době, kdy jsem dospívala, Hanka zmizela. Uměla udělat velké tajemno okolo

vánočních dramátek, myslím, že byla pověřivá a měla smysl pro to kouzlo, nebo tajemno okolo svíček a tmy. Stejně vypadala některá divadla. Například Cesty nebo o Dickovi, a tak. Nosila dřevěnou nebo kovovou sponku a pamatuji si jí s tou ofinou. Nikdy jsem nepřemýšlela, kolik je jí let. Nemám ponětí, ani jsem o tom nepřemýšlela. Jsem jí vděčná, za spoustu příjemného času, za představení, divadla, za objevení minimalismu (v divadle), za objevení několika fakt zvláštních slov, která jsem dřív neznala. Nepamatuji si je všechny, ale zněla tak jako: krleš, štronzo a Hanka je používala tak samozřejmě, že mě to vždycky udivilo.“

A. J.

„Na Hanku vzpomínám strašně ráda. Vždy měla pozitivní náladu, kterou se nám snažila předat. Učila mě na dramátku sice chvilku, ale i tak mi velmi přirostla k srdci.“

„Na Hanku vzpomínám velmi rád. Byla mojí učitelkou ve školce a nebýt jí, nejsem nyní na dramátku. Její elán a nadšení by mělo být inspirativní pro nás všechny.“

„Hanka přivedla k dramátku mě a i spoustu dalších dětí od nás ze školky. Pamatuji si, že když jsem byl menší, tak jsem měl Hanku rád.“

„Přemýšlel jsem, ale bohužel jsem zjistil, že jsem byl dost malý na to, abych si toho moc pamatoval. Jediné, na co jsem si vzpomněl, bylo, že jsme s ní hráli divadlo "Babka Chňapka", kde jsme si vyráběli trika s obtiskem ruky.“

V. K.

„Hanka“ ...

- *Paní učitelka s velkým P.*
- *Člověk se stále otevřeným srdcem.*
- *Úžasná a nenahraditelná a mnou věčně obdivovatelná.*

Zanechala ve mně velkou lidskou stopu, která mě přímo zasáhla už v raném věku, kdy jsem k ní začala chodit do mateřské školky. S Hankou jsem prožila krásná dětská léta nejen ve školce, ale i na literárně dramatickém oboru. Z jejich nápadů čerpám do dnes. Nikdy nezapomenu na větu: „Kdo vidí, sám sebe šidí.“ Mimochodem tuhle větu používám i já na základní škole, kde učím. A bylo toho spoustu, co by stálo za zmínku. Díky ní jsem jako dítě zažila nespočet dobrodružství, naučila se spoustu her, podívala se na divadelní přehlídky, recitovala, přednášela, zahrála si ve spoustě představeních, často jsem se smála, radovala, zkrátka žila a byla dítětem se vším všudy a hlavně mi otevřela jedno z oken do duše jako člověk. Tahle léta jsou nenahraditelná a bohužel nevratná, ale naopak také nesmazatelná a věčná v nás, kteří jsme měli tu možnost se s ní setkat.

..., „A lidské cesty, kresby prstem v kůře, odněkud někam, nikam odnikud. A cesta úvozem a cesta mezi poli a cesty z oblázků přes drkotavou vodu a cesty podle zdí a cesty mezi stromy a cesty ke křížku a cesty křížem krážem... HANKA!“

M. D.

„Hanku jsem poznala, když mi byly 3 roky. Jako malá jsem do školky vůbec nechtěla chodit, ale Hanka mě vždy utěšila, rozveselila, rozesmála a já jsem potom byla zase veselá. Ve školce se mnou trávila hodně času a pokaždé, když jsem chtěla plakat, vzala mě do náruče a řekla, že jestli začnu plakat, bude plakat taky. - Věř, že pak mi do breku už nebylo.“

L. V.

„Když si představím Hanku, vybaví se mi její hlas, kterým každé dítě upoutala. Když nám přednášela básničky, zpívala písničky, četla pohádky, všichni poslouchali. Uměla to krásně procítit a prožívat.

Hanku jsem i po nástupu do školy chodila dlouho navštěvovat a její skvělý přístup ke všem nikdy nepřestanu obdivovat. Jsem strašně moc ráda, že jsem mohla být její žákyní.“

H. V.

„Pamatuju na školku dobře. Hanka byla super učitelka, které jsme mohli tykat. Narodil od většiny jiných školek s námi hrála různé hry s písničkami nebo básničkami, u kterých jsme

se hýbali nebo něco hráli. Na procházky nás brala většinou někam do přírody, protože školka byla na kraji Klatov a v přírodě nám leccos ukazovala nebo s námi také hrála různé venkovní hry. A co jinak pamatuju, tak nám četla pohádky před spaním. Ale je to už přes 20 let...“

V. K.

„Moje paní učitelka ve školce patří dodnes k mým nejoblíbenějším pedagogům. Nikdy nezapomenu na dlouhé černé vlasy, které nosila sepnuté dřevěnou sponkou s ještěrkou.

Mezi její oblíbené oblečení patřily černé kalhoty a tmavé triko s batikou. A sloni, pamatuji se, že během mých dvou let ve školce sbírala slony. Slony ve všech podobách. Snad jen ty živé nevladnily. Sběratelská vášeň se pak přesunula k méně exotickému zvířeti, a to ke krávi.

Ve školce jsem měla nejraději kreslení, a proto jsem byla velice ráda, když mi Hanka předkreslila princeznu a já jsme jí mohla vybarvit a domalovat podle svých představ.

Ze všeho nejvíce si pamatuji, jak mě nenutila spát, když se mělo a dovolila mi, abych jí pomáhala s přípravou na odpoledne nebo na další den.

Hanka a Pavla – byla to myslím nerozlučná dvojice, ale vždycky jsem se Pavly trochu bála, a proto jsem měla raději Hanku, která byla celý den usměvavá a hodná. Asi nikdy jsem ji neviděla rozčilenou.

Měla jsem ji tak ráda, že jsem se přihlásila do dramatického kroužku, který vedla v Základní umělecké škole. Na dramaťák jsem chodila skoro 8 let a ráda na okamžiky a zkoušení představení vzpomínám...nejvíce vzpomínám na mou jedinou hlavní roli – roli Tuleně. Díky Hance jsem se nikdy nebála vystupovat a mluvit na veřejnosti. Dodala mi sebejistotu a odvalu.“

E. K.

„Když přemýšlím o svém dětství, navštěvovala jsem spoustu kroužků... Výtvarka, keramika, různé sporty... U ničeho jsem moc dlouho nevydržela, nejsem asi rozený umělec ani sportovec. Takovou pevnou kotvou mého volného času po dobu školní docházky byl dramaťák. Rozenou herečkou taky nejsem a ani jsem k herectví nikdy úplně neaspirovala, a tak přemýšlím, proč to byl zrovna dramaťák, u kterého jsem zůstala tolik let. Co si pamatuji, už

od brzkého školního věku, jsme tam chodili v podobném složení. Jasně, lidé přicházeli a odcházeli, ale jádro zůstávalo stejné a Hanka byla jeho středobodem. Byla to naše milovaná Hanka, která z dramaťáku udělala bezpečné a otevřené místo. Dodnes si pamatuji hry, říkanky, dramaťácké rituály, naše divadelní počiny. Věci, co jsme tam dělali, měly vazbu na to, co se zrovna dělo v našich životech. Procházeli jsme si pubertou, hádkami, rodinnými problémy. Pro všechny tam bylo bezpečné místo, kde se mohli svěřit. Hanka byla u toho, poradila, inspirovala... Prošli jsme si společně krizemi, kdy nás to nebavilo, ale stejně jsme zůstali... nebo se vrátili. Moje největší byla přibližně ve 13 letech, kdy se mi dramaťák křížil s hodinou angličtiny, ze které jsem odcházela dřív a na dramaťák jsem chodila stejně pozdě. Byl to stres a chtěla jsem s něčím skončit a vybrala jsem dramaťák. Hanka viděla, že potřebuji ulevit, ale kladla mi na srdce, ať si to ještě pořádně rozmyslím a nabídla mi, abych místo páteční hodiny s mými vrstevníky, chodila jiný den jí pomáhat s hodinou malých dětí. Ty hodiny mi najednou dávaly hrozný smysl a bylo neuvěřitelné čerpat od Hanky energii, která z ní sálá při práci s dětmi. Od dalšího školního roku jsem se vrátila mezi svou skupinu. Byla jsem tak inspirovaná, že jsem chvíli přemýšlela o dráze paní učitelky. I dnes jsem moc ráda, že mám svou dramaťáckou rodinu. I když se už tak často nestýkáme, stále nás pojí to pouto klatovského dramaťáku, které se nedá jednoduše popsat, ale Hanka je jeho nedílnou součástí a vždycky pro nás bude.“

K. S.

„Herci mají Lukavského, pedagogové Komenského a klatovské děti Hanku Švejdovou, která v sobě obě tyto polohy hravě kombinuje a hojně využívá ve své praxi. K Hance jsem zhruba od deseti do patnácti let docházela na dramatický kroužek. Právě díky jejímu vedení se moje cesta ubírala přes pedagogiku a psychologii až ke studiu herectví a mediálních studií. V obou oblastech nyní pracuji a hojně využívám i psychologii a pedagogiku. Během studia jsem byla několikrát na praxi v mateřské škole v Klatovech, kde až do nedávna Hanka učila.

Během těchto týdnů praxe jsem prošla několika třídami a musím konstatovat, že ve třídě u Hanky Švejdové je k dětem přístupováno úplně odlišně. Byl to velmi kamarádský vztah pedagog – žák, čemuž například naznačuje i týkání s učitelkami a oslovení je křestním jménem. Ovšem vše za předpokladu, že učitel je kamarád a autorita. Stejně odlišný byl celkový vzdělávací plán, který probíhal v jednotlivých „blocích“ které velmi přirozeně propojovaly jednotlivé složky a výchovy. Dítě bylo do všech řízených činností vtahováno vždy s užitím prvků dramatické výchovy - zajímavým příběhem, básní, písní, říkadlem, ... ,které se

nesly jako červená linka celým týdnem (v některých případech se doba trvání protáhla třeba i na měsíc) až dítě samým úžasem a tvořením ztratilo „pojem o čase“. Všechny činnosti na sebe velmi plynule a přirozeně navazovaly a děti byly vždy velmi motivované a s chutí tak mohly „prozkoumávat“ jednotlivá témata.

Zúčastnila jsem se i školení, kde během několika bloků Hanka předávala své zkušenosti z praxe ostatním pedagogům. Tato školení proto byla především praktického charakteru a všechny otázky, které během praktických cvičení nastaly, byly řešeny a zodpovězeny v průběhu cvičení nebo pauz.

Hanku Švejdovou považuji za člověka se srdcem na správném místě, který „svým dětem“, jak Hanka své žáčky tak ráda nazývá, dává maximum a s velkou láskou a péčí sobě vlastním je velmi pozitivně formuje. Není divu, že si na ni v dospívání a dospělosti mnoho jejich svěřenců velmi rádo vzpomíná, stejně tak na chvíle, které strávilo pod jejím vedením společně v hudebně dramatickém kroužku, nebo v mateřské škole.“

K. K.

„Moje vzpomínky na školku a na Hanku jsou spíše útržkovité a dost možná nebudou ani správně po časové ose. Nicméně, školka a setkání s Hankou mělo určité velký vliv na moje dětství a nějaký osobní rozvoj. Už jenom tím, že se mi v průběhu dětských let změnila identita. Díky představení Max a divočiny jsem se rázem stal Max a nikdo mi jinak už ani neřekl. Celé představení a „divočení“ byla vlastně jedna velká zábava a při pohledu na své nynější školské trápení se něco naučit, ani nechápu, jak jsem se mohl naučit nějaký text. Tartas a divočení s námi zůstalo po dlouhou dobu a pro mě, jako malého kluka to byla určitě spíš zábava než nějaké divadelní trápení. No koho by nebavilo sebou nespoutaně lomcovat do rytmu hudby divočin?

Pamatuju si Hanky „tfujtfuj poser tě pes“ pro štěstí, což byl takový rituál proti trémě a myslím, že mi to vážně vždycky trochu ulevilo.

Myslím, že i se stejným představením jsme měli jen divadelní přehlídku. Když jsem přišel domů s informací, že máme jet na přehlídku do Zlata, nastala chvíle ticha...potom exploze smíchu. Jednalo se samozřejmě o město Stříbro. Zlato se stalo nezapomenutelnou historkou.

Nepochybnou součástí byly recitační přehlídky, na jejichž přípravu se mnou Hanka strávila spousty času. Příprava začala již ve školce, když jsme před poobědovým chrupancem měli trénování řeči a logopedie, na jehož konci bylo „lipičko“ na jazyk, aby nebyl unavený z toho lámání nad řeřichou a drbání vrby.

Celkově hraní divadla a recitační soutěže měly velký vliv na moje vystupování před veřejností a jak se vypořádat s trémou. Za tuhle schopnost jsem Hance velice vděčný. Dá se říct, že velikou část svého dětství jsem strávil pod její taktovkou, jak ve školce, tak následně poté i na dramatickém kroužku. Jsem si jistý, že díky školce a divadlu jsem se podíval na spousty míst, přehlídek a potkal jsem spousty nových lidí. I Michala Nesvadbu z kouzelné školky!! Nebyl to přece sen každého dítěte? A podepsané tričko z Mateřinky byl ještě bonus navíc.“

M. B.

„Hanka byla velice chápavá a empatická, měla jsem ji hlavně ve školce a na dramaťáku ve školce mi pomohla vyřešit snad každý dětský problém vždycky když jsme se hádali takové ty dětský hádky uměla je vyřešit tak aby byl každý spokojený hrála si s námi na všechno možné, takže z každého koutku světa nás naučila něco... byla úžasná a strašně ráda na ni vzpomínám lepší učitelka která mi toho dala ve školce tolik jsme si přát nemohla.“

E. Z.

„Hanka Švejdová. Když se řekne tohle jméno, vybaví se mi mnoho vzpomínek. Prošla jsem po jejím boku dlouhou cestu, na které se toho stalo moc. První setkání jsem obřečela. Měla jsem začít chodit k Hance na dramaťák, nikdy předtím jsem jí neviděla, brácha mi jí popisoval jako čarodějnici s ježkem na hlavě (chodil do stejné školky, kde Hanka učila, ale ne k ní do třídy), takže jsem se bála. Vysvětlujte šestileté holce, pro kterou je starší brácha vzor, že to je jinak. No vysvětlila mi to Hanka sama. Od první hodiny se pláč opakoval. Ale jen tehdy, když jsem na dramaťák nemohla. Hanka si mě hned získala, dramaťák mi bavil, brzo se stal mou součástí. Zažívali jsme mnoho pěkného. Jednou jsme postoupili s představením na republikové kolo Dětské scény. Pro mě to bylo poprvé. S „Chobotnicemi“ jsme si udělali stejná trika a vyrazili na druhý konec republiky. Tam se nám řada lidí vysmála, že si hrajeme s krabicemi a toaletákem (na čemž bylo představení postavené), ale Hanča nám zvedala náladu. Na přehlídce v Zábřehu jsme se dozvěděli, že Hanka má ten den narozeniny. A tak

jsme ve školce, kde jsme byli ubytovaní, dali na „stůl“ všechny možné sladkosti, kterými nás vybavily maminky, a udělali Hanče dort. Když jsem se po základce rozhodovala, kam budou směřovat moje kroky dál, bylo jasné, že zůstanu v Klatovech, abych mohla dál chodit na dramaťák. A tak jsme s dramaťákem prošla celou povinnou školní docházku, gympl, kus vysoké školy. Po ní jsem se natrvalo usadila mimo Klatovy, takže se naše cesty rozdělily, ale nikdy na Hanku nezapomenu. Byla u důležitých okamžiků mého života, věděla i o prvních láskách, byla na mojí svatbě. Byla, je a bude součástí mého života.“

M. B.

Vzpomínka rodičů

„Hanku jsem vedla v patrnosti odmalička, protože má dobrá kamarádka k ní chodila do dramaťáku a o Hance často mluvila. Měla ji hodně ráda. Během studií jsem poznala oba její syny a seznámila se tak s Hankou. Vnímala jsem ji jako charismatickou silnou ženu, k níž přirozeně tíhnou malé děti. Vždy byla milá a nápady na zábavné hry a aktivity sypala z rukávu. Když bylo synovi necelé 3 roky, začala jsem se poohlížet po školce. Jako asi každá máma prvního dítěte jsem byla hodně nejistá a měla jsem obavy, jak syn bude školku zvládat (mé vlastní vzpomínky na školku jsou plné slz a traumat). Obrátila jsem se tak na Hanku a vyslovila přání, že bych byla moc šťastná, kdyby mohl syn k ní do třídy, že jí důvěřuji. Hanka byla velmi milá a jistota a klid, které z ní přímo sálaly, mě zbavily všech pochybností. Věděla jsem, že syn je v dobrých rukou. Hanka vždy jednala přímo a na rovinu a to jak se mnou, tak s dětmi. Tento přístup je mi velice blízký. Lidsky obohatila celou naši rodinu. Bohužel se pak brzy rozhodla školství opustit, aby se mohla věnovat lektorské činnosti. Přesto byl ten první rok pro nás zcela zásadní a rozhodující. Jsem Hance moc vděčná a jsem ráda, že jsme zůstaly v kontaktu.“

M. B.

„Hanka mě prováděla kroužkem „dramaťáku“ od mých 10 let až do 15ti. Byli to úžasné hodiny plné nových poznání. To mohu zhodnotit teď s odstupem času. Každá hodina byla jiná. Učila nás pracovat s emocemi pomocí her a etud, což jsme v té době, jako děti, vlastně ani nevnímaly a přitom teď vím, že nám to pomáhalo v tom, jak jsme jednaly. Učila nás komunikovat s ostatními, nebát se říct svůj názor. Což je v období dospívání velmi důležité. Úžasná byla i soustředění, kde se nás sešlo hodně a hráli jsme divadlo a různé hry. Díky

Hance jsme si také vyzkoušeli i soutěže, což bylo super. Hlavně pro naše pubertální sebevědomí. Jsem ráda, že jsem měla možnost toto období projít právě s ní. Z toho důvodu jsem si jí vybrala i jako učitelku ve školce pro mou dceru. A i má dcera na ni moc ráda vzpomíná a kdykoliv se všechny potkáme, jsou naše setkání plné upřímných úsměvů a objetí. Jsem moc ráda, že Hanka je součástí našich životů a vždy už zůstane, určitě alespoň ve vzpomínkách.“

E. P.

„Prvními pocity při vzpomínání na roky, kdy můj mladší syn chodil do školky a měl to štěstí, že jeho paní učitelkou byla Hanka Š. jsou – radost, těšení, kamarádství, pomoc, hry a příběhy. Zpětně vidím, že naše školka a způsob vedení dětí v ní, je připravila naprosto perfektně na další život. A byly to hlavně společné hry, poznávání, tvoření a Hančin skvělý přístup k dětské duši, které každý den „volaly“ děti zpět do své třídy. Chodily tam s radostí, s úsměvem a mnohokrát se mi stalo, že syn nechtěl jít ze školky domů.

Jako rodič jsem při každodenním vstupu do školky cítila radost a spokojenost, která ze třídy vyzařovala. Z akcí, které děti pořádaly pro rodiče, bylo vidět dokonalé souznění a napojení dětí mezi sebou a mezi Hankou. Bylo to množství říkadel, písniček, básniček a příběhů, které si společně osvojovaly, vysvětlovaly a následně dramatizovaly. Myslím, že děti často vůbec nepociťovaly, že se něco důležitého učí, ale braly to jako veselou zábavu, v které našly poučení do života.

Přála bych každému rodiči a jeho dítěti mít možnost zažít dětství v takové školce, kde by byli všichni perfektní parta. Až do současnosti občas řeknu svému synovi Maxi (i když se jmenuje jinak), protože školkové dramatické vystoupení skupiny ‚Max a jeho parta‘, byla pro všechny velkým zážitkem a rodičovskou pýchou.

Myslím si, že odborně vedená dramatická výchova ve školce má určitě nezastupitelné místo a pro malé děti velký význam, protože si mohou formou hry tak trochu osahat svět dospělých a vyzkoušet si, co na ně v životě čeká prostřednictvím prožitého příběhu.

Děkuji Hance i osobně, protože často ve své pedagogické praxi aplikuji to, co jsem viděla v jejím podání při práci s dětmi.“

H. B.

„Mám moc hezké vzpomínky, na dramaťák ani ne, tam jsem chodila jen vyzvedávat, ale na školku úžasný. Tam nám zachránila Lukáše při jeho posledním roku ve školce. Tehdejší paní ředitelka tenkrát rozhodla, že když nenastoupil do školy, tak ho "odmění" a na poslední rok ho přendá do úplně nového kolektivu dětí a novým paním učitelkách. Potřeboval neustále být zabavený, a to pro paní učitelky bylo náročné, a tak zlobil.

No a štěstí v Hance bylo ohromné, protože ta si s ním dokázala poradit, neustále mu dávala podněty.

A Alda volně navázal, to už jsem o to přímo požádala. Prostě Hanka ve školce byla naše výhra.“

I. H.

„Hanka byla pro mě i moje holky už jedinečná paní učitelka v MŠ, ale jelikož se nedostaly souhrou náhod k ní do třídy, využila jsem v jejich předškolním věku, je přihlásit k ní do dramatického kroužku, který vedla při ZUŠ, aby se taky podílela na zformování jejich osobnosti. Holky k ní docházely na dramatický kroužek po celou dobu školní docházky a obě si od ní odnesly do života plno cenných zkušeností. Dnes jsou holky již dospělé, ale Hanka patří v jejich životě mezi paní učitelky s velkým "U". Před rokem jsem měla možnost v rámci mé práce podílet se na organizaci semináře pro pedagogy mateřských škol, který vedla Hanka, na kterém prakticky prezentovala svoji celoživotní pedagogickou a dramatickou zkušenost. Tento seminář měl mezi zúčastněnými ohromný ohlas. Já jsem měla zároveň možnost se s ní po letech potkat a sdělit si s ní, jak se moje holky dnes mají a co dnes dělá ona. Sice už dnes pedagogickou praxi v mateřské školce ani dramatickou činnost nevykonává, přesto svoje zkušenosti předává dál formou těchto seminářů.“

R. S.

„Při komunikaci s Haničkou člověk okamžitě pozná člověka, který má děti ve školce jako srdeční záležitost a poslání. Je to člověk, který to s dětma umí, zná je, jako vlastní a tak se k nim i chová. Však jsme ji hned jeli z porodnice představit Matyáška s tím, že to je další adept, který k ní nastoupí, protože jsme si ani nic jiného nedokázali představit. Hanička je i pro nás srdcová záležitost. Získala si samozřejmě i nás svým věčným optimismem, vždy věděla odpověď na jakýkoliv problém u dětí. Prostě Hanka je nejlepší.“

V. B.

„... již je tomu přes dvacet let, co děti Madlenka s Pepíčkem chodily do mateřské školičky k paní učitelce Hance a Pavle. Vždy se na své paní učitelky moc těšily a do školky chodily velice rády...

Madlenka fungovala pro svého bratra Pepču jako ‚překladatelka‘, protože Pepča moc hovorný nebyl, ale díky péči svých učitelek se brzy rozpovídal.

Při jejich vyzvedávání jsem musela mnohokrát čekat, protože chtěly svoji činnost či hru v přítomnosti vrstevníků a milých paní učitelek ještě dokončit...

Paní učitelky Hanka a Pavla se věnovaly svým dětičkám s takovou péčí a láskou, že děti tohle všechno vycítily a byly zde moc a moc spokojené a věřím, že z jejich přístupu a lásky čerpají všichni svěřenci do dnes.

Hodně věcí jsme se naučily i my, matky, velmi ráda vzpomínám na předvánoční zdobení perníčků. I v současnosti, když se blíží předvánoční čas a já perníčky zdobím, vždýcky si na tohle „školkové“ období vzpomenu, jak to byly krásné časy...

Za sebe i za své děti nemohu jinak, než těmto ženám poděkovat s jakou LÁSKOU se dětem věnovaly a jak velký kus svého srdce jim daly.

Děkuji vám. “

Musilová Eva (matka Magdalenky Dušákové a Pepči Schröttera)

„Hanka Švejdvová – skvělá paní učitelka a pro nás především právoplatný člen naší rodiny v letech 1994-2014, kdy postupně v mateřské škole postupně odchovala naše 4 děti. A kluci ji milovali. Nikdy jsme nepoznali ranní slzičky, ba naopak. Kluci každé ráno s nadšením hopkali do školky za Hankou. Stávalo se, že na mě doma dokonce volali Hanko místo mami. Hanka byla a myslím, že stále je veselá, energická, nikdy ne smutná, našťvaná a protivná. Byla to bezedná studnice nápadů, dokázala zaujmout i toho největšího sabotéra nebo uplakánka. Hry, které děti učila, jsme museli hrát i doma. Co řekla Hanka, bylo svaté. Výrobky ze školky mají kluci schované dodnes jako relikvie. Nevím, jak to Hanka dělala, ale v kolektivu se nikdo nikomu neposmíval, nenadával, nikdo nikoho nekopal ani nestrkal. Ve třídě byla kamarádská atmosféra, kde si automaticky všichni pomáhali. Nic nebylo problémem a vše se dalo vyřešit. Stále mám před očima její ozdobné písmo na nástěnkách v šatně a školkovou hymnu umíme všichni doma dodnes: Šlapu si to do školky, pro kluky i pro holky, tam se na mě všichni těší, tam mám i své bačkorky.”

L. S.

Vzpomínka kolegů

„S Haničkou jsem se setkala poprvé jako studentka a v úžasu sledovala její seminář, který pohltil nejen mne, ale i mé spolužačky. Od té doby a je to již 10 let, co jsem dostudovala bakaláře v ČB, jsem se snažila nevynechat žádný její seminář. S postupem času jsem se s Haničkou setkala coby lektorka na seminářích a tam jsme spojily své dovednosti a začaly spolu spolupracovat. Hanka je jedno velké srdce prozářené sluncem a tornádo neuvěřitelných nápadů a zkušeností. Obdivuji její zapálení a nadšení se kterým předává své zkušenosti. Hanka je prostě jen jedna a je nenahraditelná.“

Petra W.

„Na Hanku vzpomínám jako na mimořádnou učitelku, která jako by se pro tuhle práci narodila. Děti ji měly moc rády a v její třídě vždy panovala neobyčejně přátelská atmosféra. Spousta učitelek, které navštíví některý z jejích seminářů, chce být jako ona. Ale upřímně... tak jako Hanka to umí jenom ona sama. Právě díky její schopnosti pracovat s příběhem, improvizovat a vymyslet během minuty básničku nebo hru, která dovede děti přesně tam, kam ona potřebuje, je tak dobrá. Opravdu dobrá. A je super, že si své nápady nenechává jen pro sebe. Určitě je inspirací pro mnoho začínajících učitelek, a nejen jich...“

Lenka S.

„Poznaly jsme se na DAMU, kde jsme spolu studovaly v jednom ročníku. Hanka byla dramaťačka celým srdcem i tělem, ta školková i lidušková.

Můj pohled na dramatickou výchovu nebyl tolik dramatický a akční, více jsem inklinovala k filozofování a komunikaci. Vlastně po celou dobu studia jsme byly každá svá a trochu jiná, teprve ke konci nám došlo, že je to skvělá kombinace a začaly jsme spolu spolupracovat. Hlavní proud spolupráce se ale rozjel až po ukončení studia. Hledaly jsme cesty, jak přinést do školek to, co cítíme, co jsme se na DAMU naučily, jak změnit věci změnitelné. Nešlo jen o dramatickou výchovu, ale také o demokratický přístup k dítěti, na hledání cesty, aby nám spolu (dospělým i dětem) bylo dobře. Cítily jsme, že RVP PV je pro to dobrým prostředím, ale učitelky v MŠ mu moc nerozumí. Začaly jsme společně psát a dělat semináře. Hanka mě naučila více používat říkadla a rituály, nebát se aplikovat

prožitkové učení – nejen dramatař u předškolních dětí. Ona tvrdí, že já jsem ji naučila formulovat, ale určitě by to zvládla i beze mne.

Pak jsme se nějaký čas potkávaly méně, Hanka učila a vedla MŠ a já začala učit na VŠ. Po chvíli oddychu přišla nová éra spolupráce na vzdělávání dospělých, učitelek MŠ. Nakonec jsme v této oblasti ukotvily obě a spolupracujeme na projektech EU, učíme i organizujeme, společně objevujeme a obdivujeme pedagogiku Franze Ketta, poznáváme nové, zajímavé lidi. Toto období bych nazvala společnou školou života. Má jen jednu vadu, strašně rychle ubíhá.

Jaká Hanka je? Aktivní, živá, veselá, společenská, nadšená, spolupracující, originální... Ráda dělá věci smysluplné, v tom si rozumíme a nejen v tom. Studenti ji obdivují, až někdy mám strach, aby je neodradila tím, že je pro ně nedosažitelným vzorem. Já sama jsem ten pocit zažila před tím, než jsem pochopila, že jsme každá jiná a můžeme se od sebe učit, ale ne se jedna na druhou proměnit. Těší mě, když někde dělám seminář, a potkám se tam s učitelkami, které se setkaly s Hankou a ta je nadchla... Slyším její úpravu říkadel, její příběhy, techniky, které žijí a připomínají, kudy se pohybovala, kde učila, kudy vedla její cesta. Jsem ráda, že jsem se na té cestě s ní mohla potkat.“

Eva S.

„Dlouho jsem ji neznala osobně, ale slýchala jsem její jméno. Hlavně souvislosti s dalším vzděláváním předškolních pedagogů. (Jo, to byl svělejší seminář, byla tam Hanka Švejdová a ta měla nádherné nápady ..., ta dělá ve školce ..., ta měla krásnou básničku ...říkala, že nedělá vůbec běžné cvičení, že dává pohyb do řízené činnosti...) Prostě její jméno znělo po mateřských školách a vzbuzovalo u mě zájem. Pak se mi dostaly do ruky nějaké články, třeba „Viš, co chrastí v makovici ...“ (přece malí trpaslíci). Nevím, zda se článek tak jmenoval, ale básnička mi zní v hlavě ještě dnes. Zнала jsem se s Evou Svobodovou, protože byla ze stejného okresu /tehdy/. Když jsem přišla na fakultu, přijela tam jednou lektorovat i Hanka a já jsem se semináře účastnila. Poznala jsem, že Hanka je nejen hlava plná úžasných nápadů, ale že zároveň umí nadchnout, bavit, že učení s ní má spád a šťávu. Ale že to není jen zábava. Že nutí člověka přemýšlet, zamyslet se ještě i doma nad nějakou její otázkou, a ukáže cestu, jak propojit praxi v mš s teorií (RVP PV, osobnostně orientovaný model, metody dramatické výchovy). Není učitelkou, která by se zabývala jen praxí. A taky musím upřímně napsat, že mě pak napadlo, že jestli jsem si někdy já o sobě myslela, že mám

dobré nápady, tak se můžu jít s nimi zahrabat J. Velmi mě oslovily její říkanky s pohybem, rituály, které jsem hned začala zařazovat do výuky na fakultě a měly vždy úspěch u studentů a pak i u dětí, když je studentky začaly používat na praxi. Tak se její nápady šíří po mateřských školách.

A pak se podařilo Hanku dostat na fakultu jako externistku, začala učit studenty Učitelství pro mateřské školy předmět o tvořivé dramatice v mš (myslím Dramatické hry...). Bylo to pro studenty bezvadné, Hanka neopakuje stereotypně stejné věci, ale vždy hledá aktuální téma. Jednou jsem učila dálkaře – 2. ročník – a Hanka tam z nějakého důvodu prošla posluchárnou. To stačilo, aby studentky začaly tleskat.

Moje setkání s Hankou nebyla četná, možná i setkání studentek s ní nebyla, ale každopádně na žádné nezapomenou stejně jako já. Je pro mě autoritou a příkladem člověka, který se nebojí hledat cesty, nebojí se vydat jinou cestou, než jde většina. Na tu svou cestu ostatní netahá, jen ukazuje, kam vede, jak je hezká a jak dobře se po ní jde.“

Alena V.

„Když se řekne HANČA ŠVEJDOVÁ, napadne mě...“

...obrovská chuť do života, lidi velký a malý, přátelství, opravdovost, respekt, upřímnost, sranda, pracovitost, tvoření, oči, slunce, moře, sloni, slunečnice, čtyřlístky, místa, cesty...

„Cesty nikdo nedohoní, utíkají tam a zpět. Zvol si jednu jdi po ní...“

*A tak se jednou v zimě naše cesty spojily. Bylo mi něco přes dvacet. Věděla jsem, že Hanka Švejdová pracuje ve školce, a že dělá dramatařák. Byla jsem po operaci kolene, měla jsem ráda divadlo a pracovat s dětmi mě vždycky lákalo. Jednou, někdy po obědě, jsem zaklepala na dveře školky. Otevřela mi paní s velkýma tmavýma očima, ježkem na hlavě a milým úsměvem. Na sobě měla jedny ze svých jedinečných šatů. Pozvala mě dál. Aha, tak to je ta Hanka, se kterou jsem si telefonovala a o které mi moje babička s velkou úctou, nadšením a respektem vyprávěla. Sotva jsem do šesté třídy vešla, hned jsem věděla, že tady se mi líbí, že **tady** je dobře.*

Hltala jsem všechno, co mi ta okatá Hanka povídala. Obrovsky se mi líbilo, jak komunikovala se svými dětmi, ať už vlastními anebo školkovými.

Slovo dalo slovo a já jsem začala chodit na dramatařák. Tohle jsem nikdy nezažila, tohle bylo nové. Měla jsem pocit, že se mi to jenom zdá a že jsem našla to, co jsem vždycky hledala. S nadšením, které jsem u sebe do té doby nepoznala, jsem naslouchala, učila se a prožívala všechno, co se kolem dramatařáku dělo.

Na dramaťáku jsme žili život dramaťácký a zároveň člověčí, malí i velcí. Ve všem tvoření, improvizacích, etudách, obrazech se zrcadlilo to, co děti právě zajímalo, co je bavilo, co je oslovovalo, čím si procházely, co se jich týkalo. Cesta k představení byla pro nás postavena na aktuálnosti, vzájemném respektu a chuti sdělit a oslovit.

Hanča je skvělá učitelka malých i velkých. Má krásný člověčí dar inspirovat a nadchnout lidi kolem sebe.

Díky Hanče jsem poznala sílu přátelství, že fšeccko se přečká, tečka, že anděla máme každý svého, že někteří z nás si musí to, po čem touží o něco víc zasloužit, že hlavní je se nezbláznit, že je to v pohodě nedělat ze sebe krávu, že všechno, co opravdu potřebuju znát jsem se naučil(a) v mateřské školce...

a mnohem víc... jen se to musí prožít, aby tomu člověk vlastně rozuměl...“

Swansea, 19. dubna 2019

Eva Zajícová (rozená Štichová)

„Pavla si jako dnes pamatuje jejich první setkání ve školce. Hanka tiskla v ruce slona, kterým pak Pavlu obdarovala. Bylo to velice vstřícné gesto. Ale jejich první setkání se uskutečnilo týden před společným nástupem do školky a to na hřbitově. To už obě věděly, že jsou budoucí kolegyně. Hanka z této noviny nebyla moc nadšená.

Pavla se vracela do mateřské školky po 15ti leté pauze v oboru. O Hance již slyšela dříve, protože byla zaměstnaná jako inspektorka. Po těch letech hledala opět cestu k dětem, hlavně k mladším. Jak s nimi komunikovat a jak k nim přistupovat.

V žádném případě Pavla nebyla od začátku nakloněna divadlu v mateřské škole a natož dramatické výchově. Ví o sobě, že je stydlivá a exhibiční vystupování nevyhledává. Ale celková atmosféra ve třídě a děti měly o tento styl velký zájem, ji přinutily nahlédnout pod pokličku. Hanka ji pobízela a podávala pomocnou ruku.

Byly k sobě přiřazené z toho důvodu, že s Hankou nikdo nechtěl být kvůli její velké pracovitosti a Pavla byla bývalá inspektorka. Naštěstí si ale lidsky velmi dobře sedly. Pavla musí člověka nejdříve dobře poznat, aby si ho pustila blíže k tělu. Hanka se hned nadchne a pro daný nápad zahoří. Vybudovaly si vztah na upřímnosti a říkání si věcí narovinu. Proto jejich vztah pracovní přerostl v přátelství na celý život. Za to je Pavla moc ráda. Jak sama říká, je součástí Hančiny rodiny. Když je v nesnázích pokaždé někdo z rodiny Švejdových pomůže.

Ve třídě vždy táhly za jeden provaz, což děti velice cítí. Jako kolegyně si předávaly informace o dětech ve školce, když jedna zrovna nebyla přítomna. S dětmi se dělily o svůj

osobní život – události a zážitky. Což přispělo k bližšímu vztahu mezi dětmi a učitelkami. Byli všichni na jedné lodi a když lezli po kolenou děti samozřejmě lezla i Hanka s Pavlou.

Pavla vzpomíná s úsměvem i na chvíli, kdy si můj bratr Martin myslel, že Hanky manžel Čenda je zároveň i manželem Pavly. Že mají Čendu prostě dohromady.

Pavla na Hance obdivovala, jak uměla s dětmi pracovat, měla přirozenou autoritu a vždy našla ve správnou chvíli to správné slovo. I když byla starší měla se od ní celou dobu co učit. Hanka vedla řízené činnosti a Pavla uváděl děti do tématu svým příkladem a nahrávala k jednotlivým činnostem. Hanka byla vůdčí typ, ale Pavla to vždy respektovala. Vždy se společně shodly, ať už to byla výzdoba třídy nebo řešení problémů. Hanka má podle Pavli slova srdce na dlani a rozdala by se pro ostatní na úkor svého volného času a potřeb. Hanka byla vždy o krok napřed, pak už i o 10 kroků, jak Pavla vzpomíná. Vždy si vycházely vsříč, ať už pracovní nebo i v osobním životě. Hanku taky jen tak něco nerozhodilo, byla velice přizpůsobivá. Uměla se hodně odprosit od ostatních věcí, pohlížela na události a děti s čistým zrakem. Pavla byla vždy o něco přísnější a dívala se na události více realističtěji. Proto si možná jako kolegyně a posléze jako nejbližší přítelkyně tolik rozumí.

Nejvíce si cenní Pavla toho, že jejich spolupráce, která trvala 22 let, přerostla v tak úzké přátelství, které stále trvá.

„Nebyla to vždycky procházka růžovým sadem. Ale když se chce, tak to jde. A to i přes rozdíl věku, povah a dovedností“.

Pavla Koželuhová

„S Hankou Švejdovou jsem se potkala v dobách mého studia na Pedagogické fakultě v Plzni, jelikož jsem si ji vybrala jako svoji vedoucí na praktické hodiny. Tenkrát jsem se i prvně setkala s dramatickou výchovou a velmi brzy poznala, že tímto směrem se chci vydat i já. Poznala jsem, že děti není potřeba zahrnovat denně velkým množstvím činností, ale že hluboký prožitek z tvořivé činnosti, motivace a radost dětí je základem každého dne. A tak tomu bylo i u Hanky. Díky jejímu metodickému vedení, motivaci a povzbuzení jsem záhy začala studovat na DAMU obor Výchovná dramatika a od roku 2005 jsem po boku Hanky Švejdové začala učit i na ZUŠ J. Kličky Klatovy. Díky Hance jsem sbírala nové zkušenosti, dovednosti, poznatky nejen v oboru ale i v mezilidském jednání, přístupu k dětem a těm, co jakýmkoliv způsobem vpluli do našeho života. Hanka byla tou, která mi vždy poskytla oporu, cennou reflexi, kritiku, byla trpělivá a vždy inspirativní.

Za to vše obrovské díky.“

Markéta Lukášová (rozená Kubecová)

2) *Moje cesta k učitelství*

Moje cesta k učitelství v mateřské škole a literárně-dramatickému oboru

V tom, že ze mě jednou bude učitelka ve školce, jsem měla jasno už snad od jaktěživa. Ani vlastně nevím, co mě na profesi tak lákalo. Je pravda, že učitelské řemeslo se v naší rodině dědí již několik generací. Možná tedy dávné volání, že bych se měla držet toho, co se traduje po pokoleních a co ženy našeho rodu ovládají pravděpodobně nejlépe. Ale možná také to, že mám mladšího bratra a já byla ta starší, co mu ukazovala, co se jak má. Martin se nevyhnul povinným hrám na žáka a paní učitelku. Nemusím zdůrazňovat, jak jsme měli rozdělené role.

Martin nastoupil do školky k Hance. Začala jsem ke svému vysněnému zaměstnání tíhnout ještě více. Moc se mi jejich třída líbila. Teď přesně nevím proč, ale nejspíš celkovou příjemnou a poklidnou atmosférou ve třídě. Stačilo otevřít dveře a člověk se nemohl odpoutat. Nejdříve jsem do třídy jen tak nahlížela, když jsem šla s maminkou vyzvednout Martínka ze školky. Pak jsem zůstávala třeba na chvíli, když šla maminka ještě nakoupit. A pak jsem ve školce zůstávala i na celé odpoledne po škole.

Bylo mi tehdy 9 let a psal se školní rok 2001-2002 a já získala od Hanky a její kolegyně Pavli vysvědčení pro nejmladší učitelku v Čechách. Nyní, když jsem sama učitelka, přemýšlím, zda se mnou neměly spíše starosti. Ale děkuji jim za jejich trpělivost, protože tento pobyt ve školce ve mně zanechal cosi pěkného a hřejivého, co si nosím stále u sebe a snažím se tvořit i v nynější mojí třídě.

V tuto dobu se naše cesty křížily ještě více a to mým nástupem do literárně – dramatického oboru, který ale zatím Hanka vyučuje ve školce ve Studentské ulici v Klatovech. Tento kroužek se stal téměř okamžitě tím nejoblíbenějším. Takže bylo jasné, kam se po základní škole budu hlásit.

Cesta k mému snu, ale nebyla jen tak. Střední pedagogická škola, která by byla ideální, se ale nacházela v Karlových Varech. Rodiče s tím, že bych hned v 15 letech odešla do tak velkého města plného cizinců, nesouhlasili. Nyní přemýšlím, proč jsem je ještě nepřihlásila do Prachatic. Možná mi byla tato možnost neprozrazena nebo jsem se prostě rozhodla nevzdorovat. Připadala v úvahu škola v Plzni, po jejímž vystudování bych mohla dělat knihovnicí a být také ve styku s dětmi. Už teď přesně nevím, jak to přesně všechno bylo. Jako nejlepší možnost pro následující středoškolské studium se ukázala Obchodní akademie v Klatovech. Budu v rodném městě, zdokonalím si cizí jazyk (součástí školy je i jazyková

škola s právem státní jazykové zkoušky), naučím se psát všema deseti a holce se účetnictví neztratí. Jak se říká, nikdy nevíš, co se ti bude hodit. Ale hned v prvním ročníku jsem věděla, že vysokoškolské studium se zaměřením na předškolní pedagogiku bude můj nastávající cíl. A hlavně jsem v Klatovech i nadále mohla navštěvovat literárně -dramatický obor, který bych opouštěla s velkým smutkem. Píše se rok 2007.

Přihlášku na studium předškolní pedagogiky jsem si podala do Plzně a na radu Hanky i do Českých Budějovic. Talentové přijímací zkoušky na plzeňskou pedagogickou fakultu probíhaly v zimě 2011 a já je složila úspěšně. Proto jsem na zkouškách na Jihočeskou univerzitu na vše odpovídala v klidu a s čistou hlavou. Měla jsem již jistotu. I tyto zkoušky jsem složila úspěšně. Nastalo tedy velké rozhodování. Buď Plzeň a mít vše na dosah ruky – přítele, kamarády, dramaťák, tak milované tancování, kterému jsem aktuálně zcela propadla anebo se nebát a jít prozkoumat nové město. Rozhodování pro mě, když vzpomínám zpětně, bylo vlastně úplně jasné. Píše se rok 2011 a České Budějovice vítězí na plné čáře a to asi nejen na doporučení Hanky ale i kvůli rozšíření si obzoru.

Studium jsem užívala plnými doušky. Zde jsem také asi ještě trochu více načichla dramatickou výchovou od Evy Svobodové a Mileny Válkové. Velkou výhodou této školy byla aktivní praxe, která je pro výkon tohoto povolání tak důležitá. Měla jsem možnost mnoho vidět a zkusit si pracovat s dětmi z různých školek a vybrat si z toho, co mě osobně vyhovuje a co bych sama v praxi chtěla využít.

V roce 2012 (začínám studovat druhý ročník bakalářského studia) jsem dostala možnost stát se pedagogem na Základní umělecké škole v Klatovech. Hledají nového pedagoga a já jsem byla jedna z možností. Tato nabídka mě velice potěšila a vlastně jsem ani neváhala s jejím přijetím. Ve škole jsme měli volné pátky, takže to bylo skvělé využití volného času. Budu mít praxi v mém srdečném oboru a vlastně tak trochu otevřená pracovní vrátka do budoucna.

Bakalářské studium jsem si ještě prodloužila a udělala více dobrodružné využitím možnosti odjet do zahraničí s Erasmem. Jeden semestr třetího ročníku jsem trávila v německém Regensburgu. Tuto zkušenost neberu jen jako rozšíření si obzorů po stránce pedagogické, jazykové ale hlavně po té osobní. Byla to pro mě velké životní zkušenost, ze které stále čerpám a nejspíše budu až do konce života.

V lednu 2015 před završením bakalářského studia dostávám možnost pracovat ve školce, kde dlouhá léta působila Hanka. Že by se mi naplnil můj sen? Tuto okouzující

nabídku okamžitě bezmyšlenkovitě přijímám. Od února již nebudu chodit do školy, protože semestr mám hotový z předchozího roku. Nabídka se tváří jako ideální využití volného času. Velká euforie a nadšení pomalu opadá po zamyšlení, že vlastně ještě musím dopsat bakalářskou práci a připravit se na závěrečné státní zkoušky. Po velké rozmýšlení a porovnání plusů a mínusů, vlastně i se slzami v očích, tuto práci nakonec odmítám s tím, že bych se plně nemohla věnovat zaučení se ve školce. V tuto dobu také začínám řešit další studium.

Už z dřívějších let jsem měla nastudováno, že od září 2015 se bude otvírat magisterské studium na DAMU – katedra výchovné dramatiky, a to pro absolventy pedagogického oboru v bakalářském studiu. Dramatické výchově jsem za tříleté působení v Základní umělecké škole v Klatovech zcela propadla a rozhodla jsem se, že bych se tomuto oboru ráda věnovala více. Ale bohužel další komplikace. V důsledku reakreditace tohoto oboru se zrušily třídy pro studenty, kteří nemají dřívější vzdělání na DAMU či JAMU nebo nejsou zasaženi dramatickou výchovou jiným studijním způsobem. V tuto chvíli bylo pro mě jedinou možností, jak se na magisterské studium na DAMU dostat, bylo absolvovat dvouletý kurz základů dramatické výchovy v rámci celoživotního vzdělávání. Tento kurz nepodléhal žádným talentovým přijímacím zkouškám, jak jsem si nejdříve myslela, ale bylo zapotřebí sepsat motivační dopis a sehnat nějaká doporučení například od zaměstnavatele, kolegů a podobně. Radostnou zprávou pro mě bylo přijetí. Od září 2015 ale také zároveň nastupuji na plný úvazek do mateřské školy.

Vše je pro mě nové, neznámé ale naplňující. Dětská energie je neskutečně dobíjející. V tuto chvíli jsem pedagogem v Základní umělecké škole v Klatovech, učitelkou mateřské školy ve vesnici kousek od Klatov a studentkou kurzu celoživotního vzdělávání. Náplň kurzu byla velice pestrá a hlavně praktická. Vše, co jsme při víkendových setkáních prožili, bylo možné transformovat přímo do praxe.

V roce 2017 ukončuji kurz a konečně se mohu hlásit na magisterské studium na katedru výchovné dramatiky. Během přijímacích zkoušek jsem velmi nervózní, a ještě když vidím moje soupeře, naděje na přijetí klesají. Při odjezdu do Klatov po přijímacích zkouškách se dozvídám, že jsem splnila všechna kritéria pro přijetí a stávám se studentkou navazujícího magisterského studia. Celé mé tělo zaplavila obrovská radost. Moc dobře jsem si uvědomovala, že studium nebude procházka růžovým sadem a že budu mít již od začátku malé nedostatky, protože jsem neabsolvovala bakalářské studium. Ale s velkou vervou jsem se v září do všeho pustila. V mateřské škole byli ochotní mi vyjít vstříc s uvolňováním na vyučování. Tím pádem v dalším vzdělávání nic nebránilo. Tak rychle čas na DAMU utekl

a nyní v roce 2019 se chystám k závěrečným státním zkouškám ve studiu magisterském ...
otvírá se mi nová cesta a nová etapa života.

3) Pár slov samotné Hanky

...Jakou stopu tu, na tom světě člověčím, pedagogickém i dramatickém, zanechám? Stopu, co na podlaze utírá se, anebo stopu, která trvá v čase a třeba v někom otiskla se? Jakou stopu tu zanechám?...

Už mnoho let se mnou chodí tahle otázka, osobní motivace či výzva, inspirovaná básničkou, kterou jsem kdysi kdesi četla. (Tuším, že autorem byl Martynov). A taky už spoustu let mi to není jedno, jaká stopa tu jednou po mně zůstane.

O to víc potěšena jsem tím, že dostávám malé zpětné vazby od všech zúčastněných, že se stopy z našich setkání neztratily a trvají dál v čase, protože každý z nás potřebuje vědět, že má smysl to, co dělá.

Nikdy jsem netoužila být pedagogem, ani v mateřské škole, ani jinde. Ale stalo se, protože jsem následovala svoji kamarádku Dášu a kam šla Dáša, šla jsem já. Dáša odešla a já zůstala. Věrná dodnes nejen svému Čendovi, ale i předškolní pedagogice, věrná dramatické výchově, současně objevující a žasnoucí i nad pedagogikou Franze Ketta, která s mými srdečními profesními disciplínami velmi úzce souvisí svojí vztahovostí, svým křesťanským pojetím člověka jako hledače. Já hledám, ty hledáš, my spolu hledáme, objevujeme, prozkoumáváme.

Do vínku mi asi bylo dáno pracovat s dětmi a lidmi. Díky mamince, která mě po brzkém odchodu táty vychovávala, jsem měla to štěstí být vychována jednak v úctě k lidem a jednak, jak říká Marek Herman, jako „lovkyně dobra“, hledající na každém člověku to dobré, to jeho, to výjimečné. Mám lidi, malé, velké, mladé i staré v úctě a ráda a to byl ten nejlepší vklad mých rodičů.

A jaké okamžiky výrazně ovlivnily můj profesní život?

Bylo jich hodně, vybírám ty, které mě bezprostředně okamžitě napadnou:

- Teta Eliška svým opakovaným sdělením: Když si myslíš, že svět nezdobíš, tak bud něco platná, tím ozdobíš – ...a tak zdobím.
- Dramatické narození mého prvního syna Martina a moje první věta: Ať je ti, človíčku, na světě hlavně hezky - důležitý cíl mých setkávání s dětmi i učiteli dodnes

- Štěstí na ředitelku mateřské školy, kam jsem nastoupila po mateřské: dala mi prostor a svobodu jít si svou cestou, umožnila mi studovat dramatickou výchovu, i když nad tím kroutila hlavou.
- Martínek z mateřské školy: Hanko, už to nebudeme říkat, už to budeme dělat – v překladu pro učitelku: nemluv o tom, pojď si s námi na to zahrát.
- Moje spontánně vyslovená věta k dětem: To by se mělo prozkoumat! – přestala jsem předávat hotové poznatky, ale začalo se „zkoumat“
- Studium na naší milé „převysoké škole“, jak jsme označovali katedru dramatické výchovy na DAMU a hlavně setkávání s lidmi, těmi, co vyučovali i těmi vyučovanými. Jim všem patří dík za to, že jsem tam, kde jsem. Tohle studium mě ukotvilo v sobě, v životě, v ústavu, kterou jsem si odnesla, si hýčkám s úctou do dnes.
- Roky na dramaťáku – LDO ZUŠ v Klatovech, kde jsem rostla se svými svěřenci a díky všem setkáním a přehlídkám se hodně naučila.
- Spoustu chyb, které jsem jako pedagog dělala – ty mě posouvaly a dnes vím a šířím mezi děti i dospělé, že Pokazit se může, napravit se musí, zkus to znovu...
- Setkání s Evou Svobodovou a společné hledání cesty, jak vzdělávat předškolní děti efektivně, s využitím vhodných metod s ohledem na věk dětí, s prostorem pro dramatickou výchovu, prožitkové učení, filozofii s dětmi atd. atd.
- Moje puzení nedělat vše podle návodu, popisu, receptu, na základě očekávání, ale zkusit to jinak s ohledem na situaci (což občas doma dovádí mého Čendu k šílenství☺)
- A neměla bych na závěr zapomenout na oporu a podporu svého manžela Čendy, který to se mnou už 40let sdílí.

Dnes jsem ve věku, kdy sklízím úrodu, dívám se na leccos kolem s nadhledem, nejsem současně ani v mateřské škole, ani na LDO ZUŠ, kde pokračují moje žákyně, dnes se věnuji předávání toho, co jsem díky všem dětem nasbírala prostřednictvím lektorské činnosti, příkladů dobré praxe v mateřské škole se zaměřením na předškolní vzdělávání, dramatickou výchovu, čtenářskou gramotnost i pregramotnost, práci s příběhem a individualizaci

vzdělávání. Spolupracuji s českou školní inspekcí, s Domovem pokojného stáří v Klatovech, dál trochu studuji a slibuji si, že vše rozdám a předám, než to všechno zapomenu.

„Mít vliv na hodnotu dne pro druhé, to je jedno z nejnáročnějších umění...“ (Thoreau)
a tomu jsem snad, i prostřednictvím tvořivé dramatiky, zůstala věrná.

4) *Publikační činnost – časopisy, metodické listy*

Časopis Tvořivá dramatika

Číslo 1. (65) /2012 – Teroristé v mateřské škole

Číslo 2. (47) /2006 – Kudy, kudy, kudy cestička ...? Aneb Projekty a projektová metoda v mateřské škole jako cesta k naplňování Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Číslo 1. (40) /2004 – Maxi, nezlob! Vzdělávací projekt pro děti předškolního věku

Číslo 2. (32) /2001 – K čemu je Dětská scéna?

Číslo 3. (13) /1994 – Velice americké pohádky

Číslo 2. (12) /1994 – Na obzoru čítanka

Číslo 9. /1993 – Putování za švestkovou vůní po letech

Časopis Informatorium

Číslo 4/2016 – Pedagog musí vědět, co s dětmi bude dělat

Číslo 10/2011 – Metody dramatické výchovy v mateřské škole

Číslo 9/2011 – Principy a prostředky dramatické výchovy

Číslo 10/2010 – Vzdělávání v mateřské škole

Číslo 4/2005 – Slípka Pipka

Metodické listy pro Raabe v letech 1999-2012

Podzim: Tři medvědi a babka Chňapka

Sám tu šišku neunesu

My jsme malí trpaslíci, to nám každý dosvědčí...

Zima: Zelená se louka

Nemalujte čerta na zeď aneb Za kým přijde Mikuláš

Pořádaly koblihy masopustní dostihy

Maxi, nezlob! – vzdělávací projekt pro děti předškolního věku

Jaro: Kůry, můry, ven, ať je krásný den...

Propáníčka, projáníčka, máme všichni namále aneb Nedělej z komára velblouda a s chutí do jara

Léto: Každý strom je trošku králem

Obletět svět přál bych si hned

Celý rok: Ende, bende, tak i tak, budeme si spolu hrát

5) Úspěšní žáci

Ústřední kola přehlídky žáků uměleckých škol

Přehlídka v sólovém projevu se zúčastnilo celkem 115 žáků, porota ocenila jejich výkony udělením 9 zlatých Pegasů, 12 Pegasů a 27 Pegásků.

Ocenění zlatý Pegas:

Tereza Hamhalterová, ZUŠ Klatovy (uč. Hana Švejdová)

Text: Zloděj sušenek; Autor: Valerie Cox

6) Ocenění

2004

Nominace na cenu Zlaté MATEŘINY

2010

Poděkování ministra kultury ČR za pedagogickou práci

2020

Poděkování ministra kultury ČR za pedagogickou práci

A také mnoho čestných uznání a diplomů z nejrůznějších divadelních přehlídek.

7) Fotografie

A) HANKA A JEJÍ RODINA

↑ *S maminkou*

← *Se syny a manželem*

↓ *Pyšná babička*

Hančin největší koníček

B) ČASY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Max a divočiny, 2002

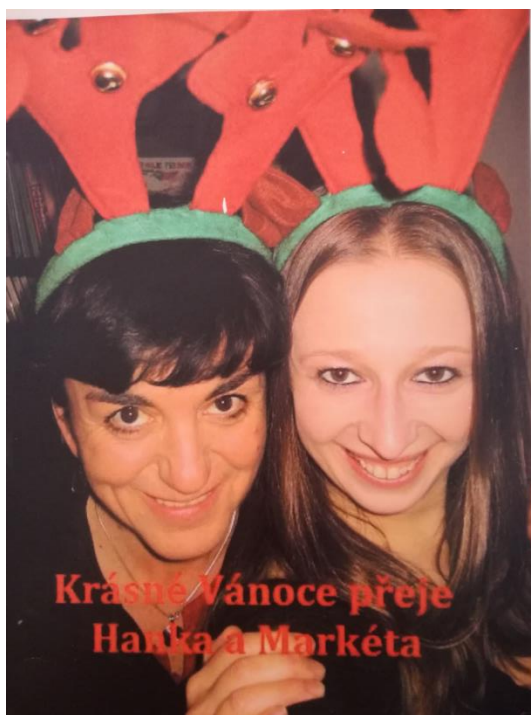

C) SPOLEČNÉ CHVILKY NA DRAMAŤÁKU – VÁNOCE

D) KOLEGOVÉ

Kolegyně z mateřské školy (zleva – Marie Vacovská, Pavla Koželuhová, Hanka Švejdová)

Kolegové z literárně-dramatického oboru (zleva – Eva Zajícová (Štichová), Slávek Rößteck, Markéta Lukášová (Kubecová))

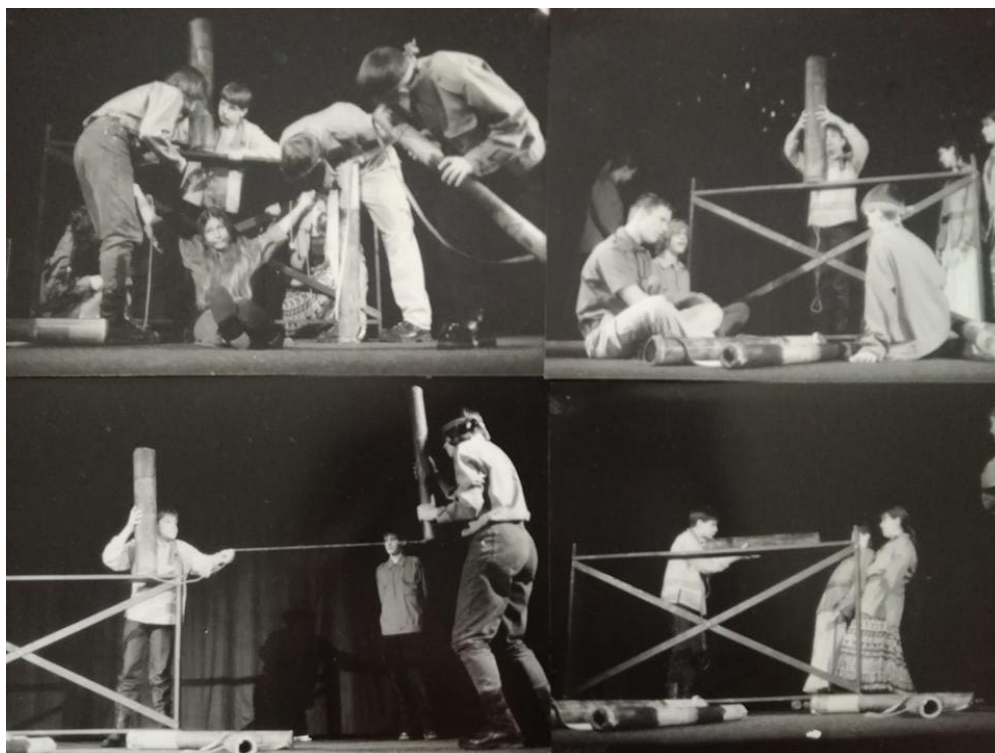

E) PŘEDSTAVENÍ

Marnost nad marnost

Soubor Brouk, 1990

..

Nevyplazuj jazyk na lva

Soubor Chobotnice, 1999

Celé léto v jednom dni

Soubor Dámská jízda, 2001

Z deníku CateCollmenové

Soubor Křížaly, 2003

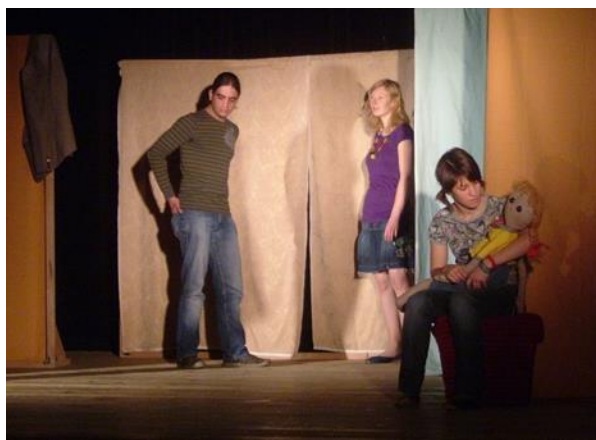
Kam vede ta cesta?

Soubor Křížaly, 2005

Smrt panenky

Soubor Křížaly, 2008

Říše AGORD

Soubor TýnomTánom, 2012

Betlémský příběh

Hankou vyrobené loutky

